

KAROLOMACHIJOS

I KNYGA

Mūšius apgiedu narsius, lietuvių Gravydo¹ trofėjus,
Karolius, karo vadus, apgiedu, – juos matė kovojant
Vieną prieš kitą Ryga, tas miestas šiaurinėj pakrantėj.
Vardas yra jų tas pats, bet valia ir siekiai skirtingi.
Vienas – priešas žiaurus teisingumo, o kitas – gynėjas,
Zigmantą puola anas², o šitas karaliui tarnauja,
Vienas veržias šalin Livonijos, kitas ją gina.
Siekiai skiriasi jų ir galas jų nevienodas.
Vienas būriu mažesniu parbloškia ir nugali kitą.
O aukščiausi dievai, be jūsų nieks neįvyksta.
Koks palankumas visiems lietuviams ir kas per malonė
Tam sarmatų karaliui, kuriam tiek priešų sumušti,
Šitiek mūšių laimėt likimas lėmė! Koks amžius,
Karoli, mums tave, tokį gerą karvedj, davė!
Argi tu gimęs ne tam, kad padėtum vargšei tėvynei?
Argi po Marso našta tu palinkęs nestoji už dukrą
Savo Livoniją? Ji patikėta tavajai globali³
O kad manoji Klyja⁴ nesnaustų, Marse lietuvių!
(Skundžias, kad gali nedaug, ir sakos, daugiau ji norėtų.)
Tavo šis darbas neliks be šlovės, be giesmių ši dorybė,
Sklis ji po žemę visur, aplenkus saulę ir laiką,
Net už Amerikos; jos neužtrins prabėgančios dienos.
Dūna⁵, stebėjus pati tavo drąsą, ją šlovinti ima
Po pakrančių šalis ir jūras plačias. Net iš baimės
Švedija virpa visa, vos Chodkevičiaus vardą išgirdus.
Vardą šį įrašyk⁶, mano mūza, į amžiną kedrą,
Mano ranka įrašyk, nors pati numatai tu ne viską,
Kai iš būrio gausaus mane, pusmetinį atletą⁷,
Parenki iš Hėlikono⁸ ir Vilniaus garsiosios mokyklos.
Aš nepriimčiau naštos šito darbo, nes jėgos per silpnos,
Jei nemylėčiau tėvynės, jei po pasaulį pasklidus
Šitokio vardo šlovė manęs neverstų giedoti,
Jei karaliaus sūnus Vladislovas nūn nepritartų
Mūsų garbingiems karams už altorius šventus ir tėvynę.

¹ Gravydas – (lot. gradi – „žengti“, „žygiuoti“) romėnų karo dievo epitetas, reiškiantis „žengiantis (į mūšį)“.

² Turimas galvoje Lenkijos karalius ir Lietuvos didysis kunigaikštis (1587–1632) Zigmantas III Vaza.

³ Nuo 1602 m. spalio mėn. J. K. Chodkevičius J. Zamoiskio pavedimu ėmė vadovauti karinėms pajėgoms Livonijoje.

⁴ Klyja – viena iš devynių mūzų sen. graikų mitologijoje, istorijos globėja.

⁵ Dūna (lot. Duna) – kitas Dauguvos pavadinimas.

⁶ Tvirta ir patvari kedro mediena, nuo puvimo apsaugantis kedro aliejus – gana dažnas ilgaamžiškumo įvaizdis antikos ir vėlesnių laikų rašytojų kūryboje.

⁷ T. y. pusę metų prasimokiusį Vilniaus akademijoje.

⁸ Hėlikonas – miškingas kalnynas Graikijoje, pietų Bojotijoje, kuriame buvo muzikos ir poezijos globėjo dievo Apolono šventykla ir mūzoms pašvęsta giraitė. Čia: mūzų buveinė, Vilniaus akademija.

Kai livonų genties nenykstantis amžinas grožis,
Latvių žemių plačių pažiba Ryga karalienė,
Kentusi Marso nuožmaus netikėtai užtrauktas nelaimės⁹,
Iš Sudermano¹⁰ žiauraus sunkios apsupties išvaduota,
Jau atsiduso lengviau, triumfuodama, priešą sumušus,
Su lietuvių kariais (o jų nugalėtojus ginklus
Dievo didi valia, teisingumo nešėja, globojo)
Vadas kariuomenės mūs, narsus Šviesiausiasis grafas
Jonas Karolis, tas Chodkevičių ainis kilnūs,
Savo mažu būreliu į Tartarą¹¹ tūkstančius siuntęs,
Bet po žygių tokių išdidžiai galvos neužvertęs,
Žengia miestan linksman nugalėtojas, bet be triumfo.
Toks šis vyras kuklus ir toks yra jo dorumas.
Žygiais savo narsiais sėkmingai karą užbaigęs,
Geidžia auka padėkot ir pagarbą giesme išreikšti
Savo globėjams dievams, o labiausiai – jųjų Karaliui.
Miestan įžengęs, tuoj pat jis eina į rūmus šventuosius
(Šventas Jokūbai, vardu tavuoju šie rūmai vadinasi,
Jėzaus draugijos nariams, žinovams puikiesiems tikybos
Jie patikėti valdyt ir altorius saugot šventus jų,
Sienas nuo priešų apgint, – taip liepė karalius gerasis
Steponas¹², sargas visos Livonijos, josios globėjas).
Karolis nukreipia čia į žvaigždynus šviesiąją mintį
Ir, pakėlęs akis ir rankas, ant kelių parklumpa –
Nes ne mažiau pamaldus nei garsus jis žygiais narsiaisiais –
Ir šventoje aukoje, kai kunigas baltu apsiaustu
Auką aukojo, kartu primindamas didžiąją šlovę
Vado garsaus angelų, – mat slibiną jis nugalėjo,
Nutrenkė žemės dugnan, nes šlovės tas dieviškos siekė, –
Žodžiais šiais nuolankus į Olimpo valdovą prabyla¹³:
„Kristau, pasaulio valdove, Karalių karaliau didysis,
Tavo palaima kaskart atlantiškuos žygiuos lydėjo¹⁴
Mielą tikru dorumu tau Zigmantą, mūsų karalių,
Ir kariuomenę jo, kovoj nugalėt išmokytą.
Šloviniu, Dieve, tave ir meldžiu, šitą ostiją šventą,
Šventąją taurę, kurią savo rankose kunigas laiko,
Už mus gyvus visus ir už tuos, kas šviesos nebemato,
Su šventom apeigom paaukojus, kaip dera, karaliui
Melchizedekui¹⁵, kuris per amžius tvarko pasaulį,

⁹ Lenkijos ir Lietuvos valstybės karo su Švedija pradžia buvo nesėkminga: 1599 m. Sudermanlando kunigaikštis Karolis užėmė Narvą, vėliau – Estiją, o iki 1601 m. pradžios – likusią Livonijos dalį iki pat Dauguvos.

¹⁰ Sudermanas – čia: Sudermanlando kunigaikštis Karolis, nuo 1604 m. Švedijos karalius Karolis IX.

¹¹ Tartaras – sen. graikų mitologijoje bedugnė žemės gelmėse; požemio karalystė.

¹² Steponas Batoras – nuo 1576 m. Lenkijos karalius ir Lietuvos didysis kunigaikštis – siekė likviduoti reformaciją Livonijoje ir prijungti ją prie Lenkijos ir Lietuvos valstybės. 1582 m. Rygoje įkūrė jėzuitų koloniją. Tuo metu nemažai krašto bažnyčių buvo grąžinta katalikams.

¹³ Olimpas – kalnų masyvas Graikijoje, sen. graikų mitologijoje – dievų buveinė. Čia Olimpo valdovu vadinamas krikščionių Dievas.

¹⁴ Atlantas sen. graikų mitologijoje – titanas, ant pečių laikantis dangaus skliautą; stiprybės ir ištvermės simbolis.

¹⁵ Melchizedekas – (hebr. Melchisedech) – vienas iš Senojo Testamento personažų, Salemo karalius-žynys, iš varginančio žygio sugrįžusiai pergalingai Abraomo kariuomenei duona ir vynu grąžinės jėgas, o patį Abraomą palaikęs žodžiu. Vėliau jo vardas virto kunigystės simboliu.

Dieve, esantis čia, bet nematomas, mums atsiverki,
Dieve, mums dera maldas tau skirt ir giesmėm tave šlovint.
Kristau, žodžiais kokiais savo padėką tau man išreikšti?
Žiaurios kovos tiek kart nutruko, tau vadovaujant,
Be nelaimių baisių ir, tau globojant, tiek kartų
Mano karių dešinė galingai priešus kapojo.
Niekur, mūšy jokiam, aštuonis kartus galingesnė
Armija švedų tiek daug kareivių nebuvo praradus.
Niekur viena diena neregėjo Livonijos žemėj
Šitaip lavonais visų nuklotų laukų, kaip šventoji
Saulės pamatė šviesa platybėj Kirchholmo lauko.
Buvo šviesa ta šventa šventikui sarmatu, kurs, liepus
Šitaip tironui žiauriam, buvo užmuštas, Mykolai šventas,
Kai prie tavo altoriaus už gyvus ir mirusius meldės.
Teko kraujas visur, laukai lavonais nukloti:
Dideles jų čia krūvas paliko liūdno žudynės.
Siela baisesi mums, nugalėtojams, tai prisiminti,
Ašaros tvenkiasi vėl, atminus šitokį vaizdą.
Kas, gal tik gimęs oloj Kaukazo ar tas, kurs maitintas
Pienu Armėnijos tigrės, matydamas tekant krikščionių
Kraują, po lauką plačiai išsiliejusį, kas iš mirtingų,
Dieve, kuriuos iš savo brangaus tu kraujo sukūrei,
Kas galėtų neverkt? Kas kaltas dėl tokių žudynių?
Ašarom šiom ir žvaigždėm visa matančiom čia aš prisiekiu:
Ne ant manęs ši krinta kaltė, ne ant mano kareivių, –
Saugot tėvynę, atmušt jos sienas puolantį priešą
Leidžia ir Dievas, ir prigimtis, ir pritaria teisės.
Vien Sudermanas yra visų kaltininkų didžiausias,
Kokius tik teko matyt Europai; prieš savo brolią
Ir prieš savo karalių, protui aptemus, maištauja.
Jis – priežastis tiek kančių, kaltininkas ir vadas nelaimių.
Jam ir jo ainiams dievai lai teisingą atpildą siunčia.
Jis jau pradėjo mokėt, tiek karių kovoj paaukojęs!
Dukart pats bėgo laukais ir dukart traukėsi jūra, –
Narsūs sarmatų kariai jį privertė bėgti gėdingai.
Duodi jėgų nugalėt ir narsumo suteiki vyrams,
Tėve globėjau, tu mums jėga esi ir stiprybė,
Mus pasitelkei tu atkeršyt už tiesą pamintą.
Bet ne mums, o vien tau ši šlovė suteikta tegu būna,
Tavo vardo šlovė jokių ribų tenezino.
Ne savomis jėgomis mes įveikėm šitokį ginklą,
Tokį galingą kovoj; ne mūsų ietys laimėjo.
Tavo, Karaliau, jėga, maloningasis, tavo galybe,
Tavo didybės valia pasiekta ši pergalė buvo.
Tau vadovaujant, tokių grėsmingų išvengėm pavojų,
Matėm sprunkant tolyn mes priešus ir mirštančių veidus.
Lenkijos kol karalystė gyvuos, dėl nuopelnų šiųjų
Tavo vardas garsus, garbė ir šlovė liks per amžius,
Būsi minimas tu giesmėj lietuvių skambiojoj
Ir užtarnauta šlove tave į aukštybes iškelsim

Pynėm savo balsų ir muzikai pritariant švelniai,
Mes vieningai gražiai apgiedosim: mums giesme kadaise
Davė Aurelijus ir Ambrozijus¹⁶, šviesos žmonijos.
Garbinam, Dieve, tave, Valdove, tave išpažįstam.
Amžinu tėvu tave vadina ir žemė, ir žvaigždės.
Choras tau angelų nenutrūkstančią giesmę vis gieda,
Vadą šventųjų karių, tave jis šlovina skambiai,
Prie giesmės ir mano kariai visi prisijungia.
Skiria savo maldas jie Tėvui beribės galybės.
Lenkias kartu nuolankiai ir tavo vienatiniam sūnui.
Šlovina dvasios šventos gyvybę nešančią galią.
Spindi mūsų veidai ir siela trokšta dėkoti.
Kristau, Karaliau, šlovė neišblės karalystės tavosios,
Tu užtarėjas žmonių, pažabojęs Stiksą¹⁷ ir mirtį,
Atveri dangų doriems ir dangaus karalystėn įleidi.
Tau, Mergele, šlovė: nepaniekino šitas Karalius
Įsčių tavųjų, kai būt pagimdytu žmogaus ir įgyti
Žmogišką išvaizdą jis lemtingai kadaise nusprendė.
Mes, Karaliene, tave šios šlovės dalimi irgi laikom,
Juk ligi šiol niekada tu mūsų maldų neapvylei.
Tu mane ir karius per šventąjį karą globojai,
Kai Livoniją jie, šventu krauju įsigytą,
Gynė ir troško pašvęst tau šią žemę, seniai religingą.
Nuo jaunystės žalios aš tau tarnauti norėjau
Ir su tikėjimu šiuo išmintingas mūzas sujungiau.
Tu globojai mane šventoj koplytėlėj, bažnyčioj
Švento Stanislovo – ją kadaise Vilniuj pastatė¹⁸, –
Kai prie čionykščio vilniečio švento Kazimiero kapo¹⁹
Vyskupo aš Vainos²⁰ iškilmingai buvau apginkluotas.
Kiek pridėjo jėgų šiems sėkmę nešantiems ginklams
Tądien savo malda Benediktas, vyskupas Vilniaus,
Aš paliudyt galiu ir tiek kartų atremtas priešas.
Atmenu aš visada tavo paramą ir palankumą,
Patronų mūs abiejų Sarmatijai suteiktą globą.
Vilnius juos gerbia šventai, o aš pats, jei sveikas išliksiu,
Mūšy laimėjęs šitam, dar dažniau per metus prie altorių
Auką aukosiu ir jiems iš visos širdies padėkosiu.
Priešų vėliavas aš į šventovę Stanislovo nešiu,
Jom išpuošiu aš tau koplytėlę, Kazimiero kapą,
Ir giesmėmis skambiomis visa tai tegul bus apdainuota.
Švedų vėliavas šias pamaldusis Marsas lietuvių
Skiria valiai dievų. Šlovės šios išaukštinta būki

¹⁶ Augustinas Aurelijus (Augustinus Aurelius) – krikščionių teologas ir filosofas, katalikų šventasis.

Ambrozijus (Ambrosius) – vyskupas pamokslininkas, Augustino mokytojas, bažnytinių himnų kūrėjas.

¹⁷ Stiksas – sen. graikų mitologijoje požemio karalystė aplink juosianti nepereinama siaubo upė.

¹⁸ Šv. Stanislovo, Lenkijos globėjo, vardu buvo pavadinta Vilniaus katedra.

¹⁹ Lenkijos karaliaus ir Lietuvos didžiojo kunigaikščio Kazimiero sūnus Kazimieras (1458–1484) po mirties buvo imtas garbinti kaip stebukladarys ir 1521 m. paskelbtas šventuoju. Zigmantui III Vazai prašant, popiežius patvirtino jo paminėjimo dieną, švenčiamą su didžiulėmis iškilėmis.

²⁰ Benediktas Vaina (apie 1556–1615) – Vilniaus vyskupas nuo 1600 m. Kirchholmo mūšyje dalyvavo didelis už jo pinigus pasamdytų kareivių dalinys.

Tu ir tavo sūnus, šventieji mūsų globėjai.
Tavo šlovė neišblės ir garbė neišnyks nutylėta,
Vade garsus angelų, dangaus karžygy, nugalėjai
Slibiną Tartaro tu, mes tau Mišias čia aukojam,
Nes kovojai už mus, kaip ir dera buvo tikėtis,
Švytinčiu kardu savu vaikydamas šiaurės falangas.
Sargas kadaise buvai Izaoko vaikų ir Siono²¹,
Dievo tautos išrinktos gynėjas; tave, kaip globėją,
Gerbia gentis pamaldi ir bendruomenė šlovina Kristaus,
Stato visur šventyklas ir tavo šventąsias buveines.
Vilniaus žemę viena išgarsino, čia pastatyta
Vyro, dora įžymaus, Sapiegos Leono²², turtais,
Ugdo ji pamaldžias augintines Klaros šventosios²³.
Kitą šventovę matai ant Nesvyžiaus kalvų pastatytą;
Vade Radvila, tu, sugrįžęs iš Sirijos krašto,
Miesto Jeruzalės, ją pastatei čia²⁴, įžadą davęs.
Neminiu čia, kad kadais jis tau Krokuvoj rūmus pastatė,
Neminiu čia ir kituos tau, sparnuoti, miestuos šventyklų.
Kol tu Vilniaus pily kaip varinis sargas budėsi,
Kol tu stovėsi aukštai virš rūmų didžio valdovo
Vėtrunge vėjo lanksčia, sparnus išskleidęs plačiuosius,
Kardu, iškeltu aukštai, grėsmingai grūmodamas priešui,
Niekas pažeist negalės tavo saugomo miesto tvirtybės.
Visad šventuosius karus globok, neįveikiamas vade!
Veržias Paladė²⁵ mana prieš bedievišką ginklą į kovą,
Tėve aukščiausias, kad tau dar didesnę šlovę atneštų.
Kas tik žemėj yra ir danguj kas yra maloniausio,
Viską, Dieve, tik tu ir dievai yra mums suteikę,
Auką aukojam šią tau prie altoriaus, tad leiski kaip visad
Priešą sėkmingai sutikt, paremki pradėtąjį žygį;
Savo galia beribe parblokšk sukėlusius maištą,
Mums suteiki jėgų, žirgams ir vyrams – tvirtumo,
O jei priešas kuris bandytų pabėgt, – tegu žūva,
Kad neturėtų kitų dievų, o tave tiktai vieną,
Tą, kurs kovojantiems mums visuomet ateini į pagalbą,
Tą, kurs kaunas už mus, kurs gina mus ir globoja.“
Po šios maldos ir himno skambaus, ir aukas paaukojus,
Eina kariai vis arčiau prie sienų rygiečių tvirtovės.
Priekyje žengia būrys belaisvių, – ir vis kilmingieji,
Per vėlai apgailj, jog kovojo prieš didžią teisybę.

²¹ Izaokas – pagal Senąjį Testamentą Abraomo sūnus, patriarchas. Čia Izaoko vaikais vadinama žydų tauta.

Sionas – kalva Jeruzalės pietryčiuose. Biblijos teigimu, ten buvusi žydų karaliaus Dovydo rezidencija, vėliau – Jahvės šventykla. Čia Siono įvaizdis žymi visą Jeruzalę.

²² Leonas Sapiega (1557–1633) – 1589–1623 m. – LDK kancleris, 1588 m. perėjęs į katalikybę, pastatydinęs vienuolynų ir bažnyčių.

²³ Šventoji Klara Asyžietė (1194–1253) – klariečių, arba antrojo šv. Pranciškaus ordino, įkūrėja. L. Sapiega buvo bernardinų (šv. Pranciškaus vienuolių šaka) rėmėjas, 1594–1625 m. Vilniuje pastatė šv. Mykolo bernardinų vienuolyno bažnyčią.

²⁴ Mikalojus Kristupas Radvila Našlaitėlis (1549–1616) – Mikalojaus Radvilos Juodojo sūnus, LDK valstybės veikėjas, kartografas. Perėjęs iš protestantizmo į katalikybę, labai padėjo kontrreformacijai. 1582–1584 m. keliavo po Siriją, Palestiną, Egiptą. 1601 m. lotynų kalba išėjo tos kelionės aprašymas *Kelionė į Jeruzalę*. Nesvyžiuje, kuris nuo 1513 m. priklausė Radviloms, pastatydino rūmus ir bažnyčią.

²⁵ Paladė – Atėnės, sen. graikų karo ir išminties deivės, vėliau – meno, mokslo ir amatų globėjos epitetas.

Priekyje vėliavos plazda, pagrobtos iš priešo išvyto,
Penkios dešimtys šešios, – garbingos tai puošmenos žygio.
Rieda jiems iš paskos vienuolika vario pabūklų,
Girgžda ir gailis, kad jie priversti buvo kenkti doriesiems.
Prie įėjimo pilin, virš vartų aukštųjų iškeltos,
Stovi statulos dvi, kurias religinga senovė
Čia iš marmuro kieto ir vaiskaus tiito pastatė²⁶.
Jų viena – tai skaisti Mergelė, motina Dievo,
Globianti sūnų, laidą dangaus, prie savo krūtinės.
Didvyris stovi šalia, sėkmingai kadais čia kovojęs,
Valteris Pletebergas²⁷, šventosios kariaunos magistras,
Plikas viršugalvis jo, o baltas lyg sniegas apsiaustas –
Kryžius jo vidury – jo liemenį supa, į karį
Jis visu kuo panašus. Pagarbiai į Mergelę jis žvelgia,
Mat patyrė kadais jos galią, patekęs pavojun,
Kai su nedaugeli karių į šventąjį karą žygiavo
Prieš maskvėnų pulkus. Prieš mūšį jam besimeldžiant,
Sako, Mergelė šventa, Karalienė danguj pasirodžius
Ir kartu su sūnum pažadėjus pagalbon ateiti.
Vos tik įjėjęs vidun, abi statulas šias pamatė
Karolis. „Būki sveika, – jis tarė, – garsioji Mergele,
Pajėgas mano mažas ir tu, ir kūdikis tavo
Meile lydėjot tokia, kaip kadaise karius Pletebergo.
Kuo atsilygint galiu už šitokią tavo malonę?
Iš trofėjų manų sidabru padabinta stovėsi,
Jeigu padėsi tu man, iš aukso tave aš nuliesiu.“
Šitaip pasakęs, tuoj pat karius savo veda į rūmus
Ir įsako padengt stalus šios pergalės puotai.
Pats gi skuba tuomet sunešti vėliavas priešų
Į šventyklą, kuri pastatyta tarp mūsų tvirtovės.

[...]

III KNYGA

O Chodkevičių budrų naktis jau apglėbusi laikė,
Nujautė jis, kad kova čia netrukus turės prasidėti.
Jam dėl to neramu, bet Dievu pasitiki vienu.
Šitaip besvarstantį jį, nuvargusį, apima miegas.
Miegas tas trumpas, tačiau, taip dangiškai valiai nulėmus,
Drąsina jį pasirodžius sapne visagalė dorybė –
Ji viena keturių: Garbė, Pareiga ir Dorumas
Ant dorybės šitos lyg durys laikos ant vyrių, –
Graikija ją Drąsiaširde, arba Frėnandrėja, vadina.
Žvilga auksiniai šarvai ant krūtinės, ir šalmas – auksinis,
Jaspiais ir perlais skaidriais jis spindi, plunksnos

²⁶ Tiitas – citrinos medis, pasižymintis kvepiančia mediena.

²⁷ Valteris Pletebergas (apie 1450–1535) – Livonijos magistras nuo 1494 m., sumania politika bei sėkmingais karo žygiais išsaugojęs ordino valdas pirmoje XVI a. pusėje.

Jo viršuje, sidabro suknia kulnis net uždengia.
Dešine neša smaigus, kairiąja – stulpą nulaužtą.
Taip ji meilingu balsu į didvyrį tąsyk prabyla:
„Karoli, grafe garsus, lietuvių kariuomenės vade,
Mūšy narsusis kary, juk tau likimas paskyrė
Tokiu sunkiu laiku nuo krašto priešą atremti
Ir įžūlumui žiauriam Sudermano²⁸ kelią pastoti;
Rūpestis koks ligi šiol dar tavąją širdį kankina?
Gal tai priešų jėga ir pulkai didžiuliai baugina?
Tu pasikliauki Dievu, eik narsiai priešą atremti.
Nedera trauktis atgal, – drąsiau žygiuoki į priekį.
Verčia karaliaus garbė, tavo garsas, garbingų sarmatų
Ainių šlovė su pergale grįžt, šitą priešą sutramdžius.
Verčia tikybos garbė, Griausmininko didžio gerbimas:
Jį nuo altoriaus dabar laukinė erezija stumia.
Nieko tu nebijok, nes visi dievai tau palankūs,
Mano jėga tau padės. O ta stovykla Sudermano
Lai nebaugina tavęs. Manojo sūnus nugalėjo
Tris šimtus juk karių. Su Dievo pagalba kadaise
Ir Nunijadas narsus, šešias tautas nugalėjęs,
Mirčiai siuntė kadais daugybę tūkstančių. Vadas
Tas Izaoko vaikų pats trisdešimt vieną tironą,
Žiauriai su Dievo tauta išdrįsusį kautis, pražudė.
Vade galingas, juk tu už Dievo tautą kariauji,
Harpijoms²⁹ toms baisioms, tikėjimui priešiškom Romos,
Kelią pastoji, gini tikrosios religijos šlovę.
Kaipgi Dievas tavęs neglobos ir dangus nepalaimins?
Kaipgi padėt neatlėks dievai į garsą trimito?
Kaipgi tau nepritars pats Stanislovas, kaip nepagelbės,
Kai šventoji šviesa ryt per iškilmes sups jo altorių?
Tu likimo dievus palydovais paimki į mūšį
Ir Karalių dievų, – žadu: nugalėtoju tapsi.
Lai Sudermanas žynius ir būrius tamsaus Flegetonto³⁰
Kviečia, stipresnis vis tiek dangus už jėgas Flegetonto.
Aš tave vesiu, o tu būk drąsus ir Dievu pasikliauki.“
Taip ji pasakė. Tuomet, iš miego grafas pabudęs,
Viską apsvarsto, tuoj pat tarnų apie padėtį klausia,
Rūpinas jis atsargus, kokioj vietoj sutiks jį likimas.
„Viską ištyręs, sakau: jau švedas yra netoliese.“
Žodis sargybos toks pat: jau švedas yra netoliese.
Liepia Chodkevičius tuoj visiems savo ginklus paimti,
Sako jis: „Tuoj įsakyk, Vincentai Vaina, ginkluoti
Mano būrius“, – mat Vaina tada trims šimtams vadovavo,
Karvedžio vėliavas jis rikiavo ir vedė į mūšį.
Štai suskambo ore kovos trimitas ir davė
Ženklą visiems tuoj žirgus balnot ir ruoštis į mūšį.
Raiteliai stoja greton, jaunuomenė puola ginkluotis.

²⁸ Sudermanas – čia: Sudermanlando kunigaikštis Karolis, nuo 1604 m. Švedijos karalius Karolis IX.

²⁹ Harpijos – sen. graikų viesulo deivės, paukščiai moterų galvomis.

³⁰ Flegetontas – mitinė ugnies upė požemio karalystėje; požemio karalystė.

Ir palydovai, tarnai, būriai pėsčiųjų rikiuojas.
O Chodkevičius pats dievus maldauja pagalbos,
Kai šventąsias Mišias palapinėj kunigas laiko,
Kristau, primindamas vėl tą tavo baisiąją kančią,
Ja tu sutramdai klastas ir žiaurumą Averno³¹ valdovo.
Ir angelų valgiu pamaldieji sielą ramina:
Vadas ir raiteliai jo čia Jėzaus sotinas kūnu.
Vadas, suklypęs maldoj, pagalbos kreipias į Dievą, –
Šitaip maldavo kadais Izaoko sūnus Makabėjus³²:
„Dieve aukščiausias, žmonių ir dievų reikalų tu valdove,
Ar nematai, kaip priešų žiaurių pulkai mums grasina,
Ginklais galingais partrenkt, nužudyt, nugalėti ketina?
Akys mūsų visų į tave, o Dieve, atkreiptos,
Mums padėk pavojų tokiam, jėgų mums suteiki.
Mūsų teisius troškimus globa įprasta tu paremki.“
Tuoj, pasibaigus Mišioms, garsai trimito paskelbia,
Kad ginkluoti kariai ir raitieji prie vėliavų rinktųs.
Skuba renkas visi, keturkampiu greitai rikiuojas.
Baimę pamynus, dabar stiprybės vėl kupinos širdys,
Auga pyktis baisus ir ryžtas krūtinėse dega,
Rengias mūšin kariai, viens kitą drąsina kovai.
Matos: visai netoli jau plaikstos ir vėliavos priešų,
Spindi išpuoštos labai. Žirgų žvengimas girdėti,
Vyrų garsūs šauksmai, trimitų skardenimas aidi.
Skamba trimitai gražiai, nes pučia juos mokančios lūpos.
Būgnai ir vėl, ir vėl, garsai kleviniai, variniai, –
Maišos, skamba kartu švilpynė ir vario trimitai.
Pulkas didžiulis, lėtai žygiuodamas, užima lauką,
Stoja grėsminga giria prieš akis karališkam būriui:
Styro siaubinga tankmė geležinėm iečių viršūnėm.
Jeigu stotų greta didžiulis Rifėjų kalnynas³³,
Paslėptas medžių aukštų ir styrantis uosių viršūnėm,
Ir gėlių kilimais garbanoti Hiblanas, Himetas³⁴, –
Šitaip priešų pulkai atrodė prieš būrį karaliaus:
Klaikūs, didžiuliai, pikti, su jais susikaut nenorėtų
Gentys, gimę kovoms, – nesamonai ir net arimaspai³⁵.
Vadui lietuvių kuomet pasirodė šita geležinė
Gotų galinga audra, siūbuojanti ginklų daugybe,
Jis, sunerimus širdims, nujaučia, kad jam ir kohortai
Reikia veržtis pirmyn, nesvyruojant priešą užpulti.
Jis galėjo nebot ir pačių didžiausių pavojų:
Marsas gali atimt prielankumą, jo žiedą sumynus.
Šitaip sodo uolus šeimininkas, sodo globėjas,

³¹ Avernus – ežeras Kampanijoje, kur buvęs mitinis jėjimas į požemio karalystę. Čia: požemio karalystė.

³² Turimas galvoje Makabėjus Jehuda (I a. pr. Kr.) – Judėjos gyventojų sukilimo prieš Seleukidus vadas.

³³ Rifėjų kalnynas – mitiniai kalnai šiauriniame Žemės pakraštyje; antikinių geografų vartotas Uralo kalnų pavadinimas.

³⁴ Hiblanas – kalnas rytinėje Sicilijos pakrantėje, garsus savo gėlėtais šlaitais ir daugybe bičių.

Himetas – kalnas Atikoje, į pietryčius nuo Atėnų, pagarsėjęs marmuru, čibreljųpievomis ir medumi.

³⁵ Nasamonai – karingos gentys, gyvenusios šiaurinėje Afrikos pakrantėje.

Arimaspiai – mitinė vienaakių žmonių gentis, gyvenusi kitų žemių šiaurėje ir nuolat kovojusi su šalia jų gyvenusiais grifais.

Vos tik šiaurio aršaus ar audros šniokštimą išgirsta
Ar pamato krušos kaip dervą debesį juodą,
Bijosi jis ne dėl medžių, kurie svoriu visu rymo,
Bet kad pasiutus audra jaunų žiedų nenuplėštų.
Etmonas vedasi tuoj nuošaliau Teodorą kilmingą,
Didvyrį Liackį, kuris turėtų priešams atrodyt
Toks kaip Abantas drąsus ar drąsesnis už patį Ajaksą³⁶.
Šitaip prabyla į jį: „O vyre, daug mūsų regėjęs,
Liackių garbė, Teodorai, ilgą laiką maltiečių
Vėliavą sekęs Kristaus šventajam tikėjimui sergėt
Ir už savo kovas italų krašte išgarsėjęs,
Mielas man tu esi, džiaugiuosi, kad pats panorėjai
Būt patarėju, draugu kovoj, darbuos ir pavojuos, –
Kas pasitaiko kely: nelaimės ar bėdos menkiausios.
Ką dabar tu jauti? Kokią viltį mintis tavo audžia?
Gal mūs menkutis būrys nepakels kautynių sunkumo?
Gal bus lemta kitaip ir paklos jis priešo falangą?
Reikia didžiulės drąsos, kad toks vaizdas baimės nekeltų:
Iečių viršūnėm smailiom pastiręs laukas grėsmingai,
Ginklai, aukštai iškelti, aplinkui ugnim žaižaruoja!
Ką gi! Lai baimės šitos nepatiria raitelių širdys!
Vieno bijau: daugybė arklių nualsinti žygio.
Kas ir bebūtų galop ir kokį kelią beskirty
Man Griausmininko valia, aš pats mieliau pasirinksiu
Mirtį kilnioj kovoje, nuo žaizdų lai žūsiu garbingai,
Bet neprivers manęs bėgt ir trauktis atgal nugalėto!
Didvyris Liackis, ramiai jo išklausęs, šitaip atsakė:
„Vade, lietuvi narsus, tave, tavo vyrus karingus,
Širdis bebaimes, drąsias tik dangiški šlovina žodžiai!
Mena tavąjį vardą ir dešinę ranką galingą
Žemė Panonijos³⁷: ją apgynei kadaise nuo turkų,
Žemė moldavų: atmušt padėjai Mykolą žiaurų³⁸,
Ten didžioji dalis trofėjų tau nuolat priklausė.
Aš nenorėčiau primint, kokį vardą ir garbę turėjai
Ir turi šitose šalyse. Aš manau, kad gerasis
Lenkų ir švedų monarchas tave ne veltui paskyrė
Šiems karams vadovaut ir Livonijos žemę valdyti,
Vade žemaičių garsus, tau pavedė mūsų karalius
Dorpato pilį valdyt ir to miesto būti globėju.
Žvelk, iš tiesų štai dabar debesis jau didelis gresia
Skaičium, beribe jėga, bet jį sutriuškinti gali
Mažas lietuvių būrys, dievų globa pasiklovęs
Ir Stanislovu mūs šventu, – jam skiriam šią dieną.
Aš matau ir džiaugiuos, kad būrys, užsitikrinęs globą
Šventojo, skuba kovon. Aš pats nenoriu tikėti,
Kad išsigimėlis toks atsirastų, kuris nesutiktų

³⁶ Abantas – mitinis Argo karalius, Trojos karo didvyris.

Ajaksas – mitinis Salamino karalius, graikų karo vadas, po Achilo – narsiausias Trojos karo didvyris.

³⁷ Panonija – Romos provincija, apėmusi dab. Vengrijos vakarinę, dab. Jugoslavijos šiaurinę ir dab. Austrijos rytinę dalį.

³⁸ J. K. Chodkevičius dalyvavo J. Zamoiskio žygyje prieš Moldavijos gospodarių Mykolą.

Mūšį pradėt su viltim ar vengtų veržtis į kovą.
Pirmas būsiu aš pats, ir manęs kilnus mano žirgas,
Aš tikiu, nepaliks, nebent ieties ar priešiškos kulkos
Pakirstas kris, kaip prie Balto akmens, kai priešo taiklumas
Ir juodoji diena man puikų žirgą rinktinį
Atėmė žiauriai, tu pats tai paliudyt gali, nes buvai ten.
Žvelk tu į žirgus kitų, nors anksčiau jie ir buvo pailsę,
Nuo kelionės ilgos nusilpę, praradę eiklumą,
Kojom trypia dabar ir žemę drebina, kramto
Žąslus ir purto karčius, išgirdę skambų trimitą.
Vade narsusis, šlovė tavo drąsiai, vyriškai širdžiai,
Viskas žygiams narsiems teisingą pergalę lemia:
Raiteliai drąsūs, žirgai, teisybė ir Dievas galiausiai.
Ženk šventajan karan. Dievai šį karą palaimins.
Pirmas pulsiu kovon, net tu sulaikyt negalėsi.
Pats uždegsiu kitus, širdy kovingumą įžiebsiu.“
Etmonas tarė į tai: „To nebus, kol aš vadovauju;
Blogį pašalinsiu pats ir žūti ar pirmą pavojų
Tam neleisiu patirt, kas yra viltis mūs didžiausia!
Tavo norą pirmam stot mūšin jau kartą įvykdžiau
Prie Vaisenšteino, kada aš laikiau pagalbinę kariauną
Tinkamoj vietoj, o tu į mūšį pirmas veržeisi.
Vietomis tad pasikeisim nūnai. Aš būsiu šio mūšio
Pirmas vadovas, kiti būriai bebaimių drąsuolių
Seks mane iš paskos. Tik pamatęs, kad priešiškas Marsas
Spaudžia mano būrius, iš priedangos tu pasitrauki
Ir pagalbą suteik. O išvydęs, kad galvą padėjau
Už tėvynę, dorą karalių ir garbę senolių,
Jei likimas tau lems išlikti, manau ir maldauju:
Tu paliudyk, – pritart tau gali dievai ir žvaigždynai:
Aš nepradėjau kovos ir priešo pirmas nepuoliau,
Aš nestūmiau draugų į šiuos siaubingus pavojus, –
Verčia stoti kovon mane garbė, šlovingumas
Mūsų tautos, o juk ji nepratusi bėgti nuo priešo,
Jai didi negarbė deramai nesutikt užpuoliko.
Kai iš gyvenimo bus mane jau priešas išplėšęs,
Kūną mano parvežk tėvynėn – švedas juk leis tai, –
Liki sveikas, sudie, nežinau, ar tave pamatysiu.
Jeigu Enyja mus, tokius artimus, žada išskirti,
Tai tesuartina bent, meldžiu, kilnusus Olimpas.“
Taręs tai, vadas raudoj savo draugą karštai apkabina.
Liackis tuomet, sulaikyt nepajėgdamas ašarų, kalba:
„Lai to neleidžia lemtis ir globėjas mūs užkerta kelią!
Šito nebus: juk negali išplėšt tavęs Enyja žiauriai
Ir negali nutraukt Lachezė³⁹ gyvybės tau siūlo, –
Tu mums Pilietis⁴⁰ esi, viltis lietuviško Marso,
Faras⁴¹ Livonijos tu, o priešams – baimė ir siaubas.

³⁹ Lachezė – romėnų mitologijoje antroji iš trijų seserų Parkų (sen. romėnų likimo deivės), audusių gyvybės siūlą.

⁴⁰ Pilietis – graikų mitinis herojus, Pilo karalius Nestoras, seniausias Trojos karo dalyvis, pasižymėjęs drąsa ir ištverme, žmonių buvo gerbiamas už patirtį ir didžią išmintį.

Žūsi kovoj nuo kardo aštraus? Tegu šito nebūna!
Man leisk žūti verčiau, nes aš – našta nenaudinga
Žemės, leisk man, meldžiu, pirmam išbandyti pavojų,
Leisk man veržtis pirmam. Aš pulsiu į vidurį priešų
Mirtį sutikt, jei tavo valia. Ar ką kitą paliepsi?
Liepti – tava pareiga, o mano – įsakymus vykdyt.
Aš geriausio tikiuos, man dievai šią įkvėpė viltį:
Mes po laimingos kovos gyvi abudu išliksim.
Dievas teparemia šią mano viltį ir laimina kovą,
Eiki laimingas kovon ir sėkmę sėkmė tegu seka.“
Jie kaip draugai tarp savęs atvirai tada šitaip kalbėjo.
Prieky mato kariai lėtai žygiuojantį priešą,
Stebi jį, pyksta, nes laukt nepratę, – kovot pasiruošę,
Šoka kareiviai kiti nuo žirgų ir suklaupia maldai,
Su dievais susitaiko tylom pagal paprotį savo
Ir kunigams išpažįsta jie tai, kas jų sunkina sielas.
Kad su Dievo globa jie mirtį nešančias ietis
Narsiai galėtų sutikt, juos kunigas drąsina žodžiais,
Dvasiai suteikia jėgų ir ragina juos, kad kiekvienas
Baimę atmestų, kurią didžiulė kariuomenė priešų
Įžiebė jų širdyse. Viena viltis jiems belieka –
Viešpaties Dievo globos tikėtis, nes jis visagalis,
Ir prašyt paramos dienos šios švento globėjo.
Vadui kadais Makabėjui viltis ši vienintelė liko,
Kai didžiules jėgas kariuomenės sirų išvydo:
Raitelis, pėsčias karys savo vietą rikiuotėj turėjo,
Karo galingi drambliai išmokyti buvo nešioti
Bokštus ant nugaros, kuriuose kareiviai sėdėjo, –
Dievą beliko maldaut, rankas į dangų iškėlus;
Maldą išklusė tada, kurs galią įrodė stebuklais,
Tas, kurs ginklų jokių nei jėgos, nei skaičiaus nepaiso,
Tas, kurs savo valia, širdies neįspėjamos noru
Leidžia priešus įveikt ir tik tiems, kas verti, nugalėti.
Tad kiekvienas dabar savo sielos dėmes nusivalo
Ir pasikviečia padėt dievus ir aukščiausiųjų Tėvą,
Kad galėtų atnešt garbingos pergalės šlovę.

KARIUOMENĖS IŠDĖSTYMAS IR KAUTYNĖS

Kirchholmo aukštumas štai jau pasiekė ir Sudermanas.
Kai priartėjo diena prie vidurdienio, jis pastebėjo
Ant kalvų gretimų greitus lietuvių pėsčiuosius.
„Jie jau pabėgo, dar mums nespėjus atvykti, – jis tarė, –
Štai vos keli drąsesni ant kalvos šitos stoviniuoja,
Tuoj jie bėgti pradės. Kodėl taip vėlai mes atvykom!
Jiems surengt pasalos mums neleido naktis nedrauginga!
O nelemtoji naktis! O lietūs šitie netikėti!

⁴¹ Faro švyturys – 120 m aukščio švyturys, III a. pr. Kr. Pastatytas to paties vardo saloje ties šiaurine Egipto pakrante ir laikytas vienu iš septynių pasaulio stebuklų.

Jei visų nepavyko paimt, šituos bent sučiupkit,
Mirt panorėję labiau, tegu miršta, visus išžudykit!
Ir nedelst! Tuoj pulkit kovon, – jums Karolis liepia.“
Karolis tikras yra, kad ir grafas pats jau pabėgo,
Bet Lindersonas iškart jį sulaiko, įžvelgia apgaulę,
Pinkles paspėstas gudrias: „Sakai, kad lenkai jau traukias?
Tu manai, kad matys ši žemė Chodkevičių bėgant?
Ne, pamatysi greičiau tu Dūną⁴² prie ištakų skubant.
Už kalvų išsidėstę kariai ginkluoti mūs laukia.
Ar išrikiuotais pulkais dabar mums jų neužpuolus?“
Tuoj jis į tris būrius legioną visą suskirsto.
Tiems, kurie stoja centre – šeši jų tūkstančiai buvo, –
Liepia laikytis tvirtai ir vyriškai grumtis su priešu.
Tūkstančiams jis keturiems atiduoda dešinį sparną,
Kairį sutvarko taip pat; vieniems įsakyta apsupti
Tą lietuvių būrelį, kitiems gi – veržtis stovyklon.
Nimfos, kad būtų lengviau jums abi kariaunas pamatyti
Ir išrikiuotus būrius, aš jums galiu štai parodyt
Šitą paveikslą, kurį išraižė žvilgančiam vary
Tumonas, meistras paveikslų, mūsų pajūrio kaimynas.
Štai visa kariauna čia grafiškai mums pavaizduota!
Baltė, valdovė bangų, prabilo: „Pažįstu, pažįstu
Gotų ir švedų plačiai plevėsuojančias vėliavas vėjų.
Kryžius rately – karališkas ženklas – uplandų⁴³. O liūtas,
Lanką laikąs, – tai smalandų, grifas žiaurus – ostrogotų.
Liūtas tas išdidus dvispalviam dugne – vestrogotų.
Liūtas tamsus baisingais sparnais yra sudermanų.
Finų šita štai žvaigždė ir meška, pakilus prieš kardą.
Šalmas priklauso kitiems, jį vėliavos dvi vainikuoja.
Kitos vėliavos čia iš teutonų pakrančių atvykę,
Žinomos maža; juoda – vainikas joje paausiuotas –
Tai Liūnenburgo yra, o Karolio – sniego baltumo,
Triguba švedų puiki karūna joje spinduliuoja.
Niekad, mūsų jokiam jam neteko tiek vėliavų vesti.
Ir kitur ne tiek daug į kovą vyrų jį sekė.“
Jums nuostabu? – Čia Dūna į tai: „Jis laukė triumfo,
Pastangas dėjo visas jisai į reikalą šitą,
Rėmėsi jis valstybių kitų parama ir pagalba.
Davė jam pinigų Godunovas Borisas⁴⁴ – jis priešas
Lenkų, lietuvių tautos – už draugystę ir didžią pagalbą,
Bandė Dmitrijus kai savo tėvo sostą paveržti⁴⁵, –
Jam gi pavyko pasiekt, ko troško, – dievai to norėjo:
Mat nugalėjęs tada Godunovą, jis paėmė Maskvą.
Sau pasirinko tada ir lenkų gyvenimo draugę,
Nimfa tai pamaldi, dora ir nepaprasto grožio,

⁴² Dūna (lot. Duna) – kitas Dauguvos pavadinimas.

⁴³ Uplandai – Švedijos rytinės srities gyventojai.

⁴⁴ Borisas Godunovas (apie 1552 –1602) – rusų valstybės caras.

⁴⁵ Turimas galvoje Lžedmitrijus I (m. 1606), kuris, remiamas Žečpospolitos didikų ir padedamas jos kariuomenės, užėmė Rusios sostą (1605).

Mnišekų ainių dukra⁴⁶, jos tėvas – vyras kilmingas,
Žinomas vaivada, juo Sandomiras džiaugiasi visas.“
Karo vadų vardus ir būrius čia Dūna nurodo.
Buvo pulkai keturi: pirmame – septyni uraganai,
Tai pėstieji kariai, šaudyklėm ir ietim ginkluoti:
Du su ietim aštriom, vidury jų šaudė trečiasis;
Pulkas antrasis už jų – eskadronai šeši tai raitujų;
Trečiąjį pulką šeši batalionai pėsčiųjų sudaro
Ir eskadronai penki, pasirengę padėti, juos seka.
Brantas veda kairį, Mansfeldas dešinį būrį,
O Stiveras tarp jų, Lindersonas, vadas garsusis,
Priekyje žengė, nes jis kariuomenei šiai vadovavo.
Joja jiems iš paskos Reinoldo Engelso, vado,
Vedamas greitas būrys lengvai ginkluotų raitujų
Ir ginkluotus karius, vadovaujamus Andriaus, aplenkia.
O pačiam vidury du vadus gali pamatyti:
Uošvis tai nelaimingas, visai be laimės jo žentas.
Joja abu ant žirgų prieš didelį būrį pėsčiųjų
(Čia kilmingiausi kariai ir net svetimšaliai žygiuoja).
Juozapas Mykolas šiuos pėsčiuosius į būrį apjungė.
Padeda jam dešinį būriais dviem savo Mansfeldas.
O už jų ant žirgų – tai Karolio gvardija lekia.
Lekia, nes aplenkė jau Liūnenburgą Engelsas ką tik.
Šumskis iš dešinės, iš kairės tuoj lenkia Eriksas.
Šumskis dviem savo būriais iš karto veržias į priekį.
Karolis ragina vėl savo vyrus stoti į kovą,
Prašymais, žodžiais griežtais jų širdis stengias uždegti:
„Štai prieš pajėgas mūs būrelius jūs regit baimingus,
Trokšta jie žymiai daugiau, nei menkos jėgos jų gali.
Aš padarysiu, kad greit drąsos šios savo gailėsis.“
Vadą nutraukia staiga Liūnenburgas ir sako:
„Karaliau Karoli, leisk man prabilt ir visą tiesą sakyti.
Taip, šalia mūsų jėgų – tik saujelė lenkų kareivių.
Betgi vis vien nevalia legionams mūsų juos niekinti:
Moka jie nugalėt ne skaičium, o žygiais ryžtingais,
Švedams teko patirt jų jėgą – jais linkęs tikėt aš.“
Vadas Karolis tuoj rūsčiu suliepsnoja siaubingu,
Pyktis dega širdy, raudonis veidą užlieja,
Įsiūtis apima jį, jis dūksta kaip sužeistas šernas.
Rūsčiai svaidos keiksmiais, šnairuoja ir išpučia kalbę:
„O išsigimėli žente, o priešgina mūsų likimams!
Tu iš kareivių manų, kuriuos mėginu aš padrąsinti.
Moters kalba nuolankia ketini ryžtingumą atimti?
Atimi drąsą visiems, nes ir pats esi nekaringas!
Negi vyras šis tau, dukrele, skirtas likimo?
Verpstė jam tinka labiau nei ietis ar ginklas kareivio.“
Vadas žodžių tokių ramiai išklausyt negalėjo.
Kas tai galėtų pakęst?! Teisingas jam apmaudas kyla.

⁴⁶ Marina Mnišek (apie 1588–1614), Lžedmitrijaus I žmona.

„Ar tai aš, – jis kalba karštai, – nekaringas atrodau?
Moterim apšauktas aš? Laikyk mane, Karoli, tokiu,
Aš gi kaip tu: išsisuksi verčiau nuo lekiančios ieties, –
Lenkas juk ją mano mirčiai atsiųs! Bet tu dar sulauksi!
Tek dar tau pripažint, kad aš vyras karingas: be baimės
Vesiu pėsčiųjų būrius, pats pėsčias aš lenkus sutiksiu!“
Kalba ir šoka tuoj pat nuo žirgo ir tuoj nusimauna
Savo lengvas blauzdenes, kepurę su plazdančia plunksna
Keičia į šalną. Po to dešiniąja nutveria ietį.
Stoja prieš jį lyg eilinis karys, kovot pasiruošęs.
Karolis rimsta kaipmat ir žento pritaria ryžtui,
Drąsai vyriškai jo: „Šlovė tavo drąsai, – jis sako, –
Tavo šaunumui šlovė! Tik taip į karą reik eiti,
Taip tik gali nugalėt tu priešą ir grįžt su triumfu!
Aš tikiu: triumfuosim mes greit, nekaringą ir silpną
Lenką įveikę kovoj. Viltis mūs – jūsų galybėj,
Mano dorieji kariai! Viltis globėjuje Jahvėj.
Vardas jo – žymi jį štai šios keturios raidės hebrajų –
Mūsų monetoj yra ir karo ženkle, šioj lentelėj.
Jahvės gerbėjas esu, mums Jahvė ateis į pagalbą.
Vyras būkit tikri. Parodykit gotų galybę.
Ženkite drąsiai ir jūs, teutonai, gyvi juk išlikot,
Turkams užpuolus, ir jūs, išgarsėję drąsa savo vengrai.
Jūs, batavai, taip pat ir jūs, galingieji britai, –
Juk užgrūdino jus karuose ir Ebras⁴⁷, ir Galas, –
Būkit vyrais visi. Sarmatas jūsų galybę
Nūn tegu patiria čia, kad metams ilgiems prisimintų
Ir pripažintų visi, kad Karolis – jūsų karalius.
Karo vado ženklus karūnos trys šitai skelbia,
Žodis lotyniškas ten – SUM, SUM, SUM⁴⁸ – tris kartus pakartotas,
Po auksine karūna pavaizduotos dvi rankos abipus.
Būkite vyrai, teutonai, batavai, škotai ir gotai!
Veržkitės jūs visu smarkumu į karaliaus stovyklą,
O grįždami iš tenai, parsineškit didelį grobį:
Persiškų rūbų puikių ir turtų lenkai juk turi.
Eikit pirmyn su viltim prisiplėšti atališkų turtų⁴⁹.
Skuskite kardų lig pat pasmakrės nusiskutusius lenkus.
Jų aikštingus kuinus savo ietimis jūs sulaikykite,
Lai jie krinta, nebent, norėdami pelno turėti,
Gyvus sugavę lauke, parduot ketintumėt brangiai.
Jūsų tikrus troškimus šie pančiai šilkiniai parodo.
Viskas bus valioj tavoj, legione mano narsusis.
Geisčiau aš iš tiesų, kad kalėjimai būtų prigrūsti
Priešo kilmingų karių, visiems jiems darbo aš duočiau:
Pylimus kast ir tvirtoves statyt. O minia nekilminga, –
Leidžiu ir jums įsakau, – pėstieji visi tegu žūva.

⁴⁷ Ebras – upė Ispanijos šiaurės rytuose. Čia: gyventojas prie Ebro. Turima galvoje tai, kad Anglija 1588 m. sumušė ispanų laivyną – „Nenugalimąją armadą“.

⁴⁸ Sum – lot. esu.

⁴⁹ Atalas III Filometoras (I a. pr. Kr.) – savo turtais garsus Pergamo karalius.

Eikit, smarkieji, pirmyn, jūsų rankose pergalė, – eikit
Kai tik jie pastebės, kad ginkluoti rikiuotėn sustojot,
Baimė bėgt juos privers, tik nugaras jų tematysit.
Jūs pareiga sulaikyt šį bėgimą, kad nieks nesidžiaugtų,
Jog pavyko ištrūkt iš švedų, iš Karolio rankų,
Eikit, smarkieji, pirmyn, – jums dvigubą algą mokėsiu,
O įžymiausiems vadams ir dovaną dar aš pridėsiu,
Dovanos garbę atneš. Kam leidžiam plepėdami laiką?
Kam aš ugnį pučiu, kai sielos Marsu jau dega?
Savo būrius lai rikiuoja vadai, lai nieko nelaukia,
Baime ar lėtumu kad nedirštų priešas mūs kaltint.“
Baigęs tokias kalbas, mažutėn šventovėn įžengęs,
Siunčia dangun jis maldas, bet neklauso Olimpo valdovas. –
Ar nedorybei kada pavyko Dievą palenkti?
Vadas Chodkevičius tai nuo kalvelės viršūnės stebėjo,
Matė, kaip priešas kovon būrius didžiulius išrikiavo,
Matė: trys jo būriai tai jėgai kelią pastojo.
Viską praneša jis bendražygiams, pradeda kalbą,
Slėpdamas puikiai nuo jų, kiek vėliavų vedasi priešas:
„Mano bebaimiai draugai, būry, dievams tu mieliausias,
Vyrai, galingi jėga, tiek kartų kovon mane sekę,
Priešą mačiau, tartum dešimtys trys ten vėliavų buvo,
Bet galėjau suklyst: juk sau visi linkim geriausio.“
Vienas į tai: „Išžudę švedus, visus suskaičiuosim!“
„O, kad tavo žodžius dievai išklausytų, – sušunka
Vadas, – jie išklausys, tik patys bebaimiai jūs būkit,
Sielom savo drąsiom kaip lig šiol mano džiuginkit širdį.
Pats Karalių karalius, kurio didžiausia galybė,
Tas, kurs pasaulį šį sutvėrė ir valdo protingai,
Tas baudėjas baisus, tiesos teisingiausias nešėjas
Šiandien teisingu žodžiu išspręs neteisingąją bylą, –
Valios jo klauso visi, šį kartą valią jo vykdys
Kardas ir jūsų ranka. Dangaus karalijos valdovas
Priešui karaliaus aršiam atkeršyt ir ginklu parodyt
Jam teisingumą dangaus iš genčių sarmatų daugybės
Jus pasirinko, kuriems ant žirgo, su kardu gynėju
Liepė kraštą apgint ir vardą karaliaus apsaugot.
Turime priešą sutikt, kad savo apgintume garbę.
Jei miela jums garbė ar šlovė, kovose įsigyta,
Jei tikėjimą jūs savo gerbiat – turėtumėt gerbti, –
Lai sujaudina jus kančia romėnų tikybos,
Tiesia ji savo rankas ir maldauja jūsų pagalbos:
Ją iš šio krašto išstumt karinga erezija stengias.
Tad verčiau susikaut ir iškęsti, ką tik belemtų
Marsas žiaurus, nei triumfus senus savo baime išniekint
Ir suteršt bėgimu lietuvių kilnujį vardą.
Bėgti nėra jau vilties. Apsupti mes vandens čia ir ginklų.
Priešas spaudžia iš ten, iš čiagi Dūna sulaiko.
Lieka viltis: jėga dešinės ir Dievo pagalba,
Lieka viena tik viltis: dievų globa pasikliauti.“

Priešingam upės krante tuo metu pasirodo kilmingų
Raitelių trys šimtai, o priešais – Frydrichas, vadas
Kuršių, atvykęs čionai, kad bėdoj įrodyt galėtų
Jėgą ir prielankumą valdžiai lenkų karaliaus:
Didvyris šis narsus tik jo vieno valiai paklūsta.
Mato, kad veltui brastos ieškotų jie upėj giliojoj.
O kadangi visuos pavojuos jie riziką mėgo,
Drąsiai nusprendžia dabar banguojantį vandenį perplaukt
Ant arklių nugarų, – juk puikiai išties sumanyta!
Štai ir yra brasta, brasta, kurios nieks nežinojo.
Leidžiu vandeniu brist jiems savo, ir bangos nurimsta,
Veikia perkeliu juos į jų taip trokštamą krantą.
„Eiki laimingai, – sakau, – karaliaus mylimas vade,
Garbę karaliaus apgint skubėk su raiteliais savo;
Griaukit stovyklą, kuri mane ir miestą kankina.
Jei į mano bangas iš baimės priešas suvirstų,
Nešiu jūros gelmėn paskandint ir amžiams palaidot.
Taip manoji Ryga ir Livonijos kraštas atlygins
Švedams, nes bandė daugkart jie pulti, bangom čia atplaukę.
Ši kova sukruvins labiau mano vandenį skaidrų,
Nei žudynės karių, kurie Kokenhauzeną gynė.
Mano upės bangoms numatyti ateitį leista.
Eikit, smarkieji, pirmyn, lai jums Šiaurys patarnauja.
Graso audrom jis kitiems, dabar tegu parako dūmus
Neša šonan tuojau ir išsklaido virš jūros platybių,
Kad netrukdytų matyt jums aitrūs debesys dūmų.“
„Kurše, mirti skubi?“ – iš stovyklos priešų jau šaukia.
Tildo juos Sudermanas: „Tegu, visi tegu lipa,
Juos nugalėsiu bemat, jų žemė neliks be valdovo:
Kuršių žemę valdys mano žentas, – seniai to norėjau.
Jie gi lietuvių drąsa ir ginklais per daug jau didžiuojas.“
Etmonas pradeda taip: „Dabar, kai Dievas pagalbą,
Ginklus ir vyrus narsius mums atsiuntė, ko gi dar galim
Mes tikėtis daugiau, dabar, kai jo valią patyrėm?
Lai neapleidžia viltis ir sielai tvirtybę suteikia
Šventas globėjas, kuriam nuolankiai šią pašventėm dieną.
Lai suteikia jėgų viltis, – ją patvirtino ką tik
Marso karinga galia ir aistringas ryžtas kovoti.
Jūsų šaunumui šlovė! Tad vykdykit pareigas savo,
Telkit narsiuosius karius ir jėgas! Narsiausiasis Tomai,
Marso sūnau Dombrova, skiriu tau kairįjį sparną,
Tau iš kairės bus judrūs būriai (jie įsakymu mano
Ką tik paliko kalvas, kai tik kuršiai perplaukė upę),
Tiems būriams vadovaus Mustafa, Abrainas, Bogdanas
Ir Sakimas, o jie – tai senoji skitų galybė.
Jiems padės pagalbiniai būriai narsaus Pletebergo,
Vitingas stos, o šalia – garbė giminės Kosakovskių,
Seks juos Zacharo būriai ir drąsūs Achmeto kareiviai.
Šios rikiuotės gale lai žengia visi savanoriai, –
Jie čia savo lėšom ne pralobt, o kautis atvyko.

Būrj jų tegu veda kovon šaunus Komorovskis.
O šitie štai kariai lai etmono vėliavas lydi.
Jie pirmi eis kovon.“ Kiekvienas nori būt pirmas.
Švyti tarp jų garbingos kilmės narsusis didikas
Jonas Kiška, narsus ne mažiau ir Tolvaišų vaikas.
Vadas išrenka šimtą ir likusių drąsą pagyręs,
Tęsia toliau: „Neviarovskis šaunus – jis daug kartų įrodė
Savo tvirtybę kare – tegu saugo dešinį sparną.
Jam į pagalbą ateis Mlodzianovskis, žydinčio amžiaus
Ir ryžtingos širdies, į šitą karą atvedęs
Iš vaivadijos Trakų šlove žymaus Aleksandro,
Mano brolio, būrius. Priimki rūpesčius vado,
Niekur ir niekad lig šiol nepabūgęs karo pavoju,
Jonai, rože garsi Sapiegų namų, – išaugino
Žemėj livonų tavo narsiu dorybė kilnioji, –
Gink tą vietą, kurioj tau šiandien kautis paskirta,
Būk budrus, kairiajam sparne tu nuolat stebėki
Priešų kareivių veiksmus, kad mūsų jie neapsuptų.
Tau ne vienu būriu Viliamovskis pagelbės –
Jo galinga ranka, narsesnis jis nei atrodo, –
Su atsarginiais būriais ateis taip pat į pagalbą
Pats Borkovskis, Giedraitis: abu jie galingi ir drąsūs.
Aš gi tris šimtus savųjų raitelių vesiu,
Pirmas stosiu kovon, drąsa jums pavyzdžiu būsiu.
Šitaip man liepia garbė, kuri moko narsiai numirti.
Frydrichai, vade kilnus, suteik kovoj man pagalbą,
Atsiuntė čia tavo laiku visa matantis Dievas, –
Tu tik vienas gali du Frydrichus čia sulaikyti,
Du Sudermano vadus, besiveržiančius jam į pagalbą.“
Kuršių vadas tada, nurimus širdžiai, prabyla:
Jis jau kas reikia daręs ir raginąs kilti į kovą,
Drąsinąs širdis narsias bendražygių ir tų, kas juos veda:
Reckio, Euholdo drąsaus, vadovaujančio būriui piltiečių.
Karolis pagiria juos ir pulkams jų vietą nustato:
„Savo vietą žinai, Teodorai Liacki kilnūs,
Nuopelnai tavo verti, kad juos girtų lietuvių analai.
Rosa gerasis, statyk tu mano pėsčiuosius į priekį
Iš dešinės, o prie jų Neviarovskis būrj tejungia.
Iš kairės tebūna pėstieji, kuriems vadovauja
Vadas bebaimis kovoj Vilkovskis, ūmusis Dzikovskis
Ir erelio širdies drąsusis herojus Gosevskis.
Tik įspėju visus: lai jūsų neapima baimė,
Jei kariai imtų bėgti tai bus tik karinė gudrybė.“
Pats įsako tuoj pat kariams apsimesti, kad bėga, –
Priešą taip nori priversti lygumon nuo kalvos nusileisti.
Sierą įsako padegt, tuoj pat prie jos ugnį prikišus,
Ir iššauti kartu septyniais variniais pabūklais.
Liepia kreiptis balsu ir širdim į Dievą, į Jėzų.
Vado įsakymą šį išgirdę, visi jam paklūsta,
Skamba vieninga malda (ji aukso žvaigždynus pasiekia):

„Lai mus veda kovoj tris kartus čia pašauktas Jėzus
Ir triskart pašaukta garbingoji Motina Jėzaus, –
Štai jau tarp mūsų yra, šioje šviesoje pasirodęs,
Tas, kurį lenkų gentis Mišiose dar kartą pagerbia.“
Tuoj sugriaudžia karaliaus pabūklai ir viesulu juodu
Lekia erdve sviediniai, taiklus jų smūgis kiekvienas
Sukrečia priešą labai, jis traukias, apimtas siaubo,
Vėliavą skuba sušukt, – ir rodos karaliaus kareiviams –
Ženklą laimingą lemtis jiems siunčia. Rikiuotę palikę,
Veržias, puola pirmyn ir priešą nesunkiai atbloškia,
Marsas nėra pastovus: dabar palankesnis lietuviams,
Tai iš tiesų jau pradžia baigties šio karo laimingos.
Priešų krito daugiau, ir pirmas mūsųje žuvo
Švedų kariaunos karys, nukritęs aukštiekninkas žemėn, –
Aš negirdėjau, kad kas sėkmės tai ženklu laikytų.
Jau seniai ant kalvos lūkuriuoja pajėgos priešų,
Jų su pabūklais vieni, kiti gi su ietim baisingom,
Mato mažus būrelius ir juokias, tyčiojas garsiai.
Laukia, tikisi jie – mat aplinkui sklido toks gandas, –
Kad karaliaus kariai, išsigandę jų baisiai, ims bėgti,
Ir pamato staiga jie tai, ko šitaip tikėjos:
Ietim ginkluotiems kariams pradėjus veržtis į priekį,
Savo žirgus eiklius anie suka ir leidžiasi bėgti,
O falanga greita, besivydama bėgantį priešą,
Leidžiasi jiems iš paskos nuo kalvelės į lygumą plačią:
Buvo tikra, kad tai ne klasta, kad iš baimės jie bėga.
Šaukia pats Sudermanas: „Bėga, štai bėga jau lenkas.
Ar to anksčiau nesakiau? Kariai mano, bėgančius vykit!“
Šitaip šaukdamas jis, savo skydu spaudžia ir stumia
Delsiančius pulti karius, nuo tų smūgių jų nugaros braška.
Taip visa kariauna po lygius laukus pasipylė,
Ji paliko kalvas, o prieky griausmingai dundeno
Vario pabūklai, kuriais sparnus lietuvių rikiuotės
Bandė priešas daugkart apšaudyt, bet jam nepavyko, –
Jėgą mat tiems sviediniams gal vėjas, o gal ir pats Dievas
Atėmė ir nekaltų jų kūnų neleido draskyti.
Štai ir lietuvių būriai pasirengę jau stoti į kovą.
Tuoj trimitas garsus šaižiu gausmu nuskardeno,
Veriančiais savo garsais karingą šėlimą sukėlęs,
Skamba – netgi gražiau ir skardžiau – ir švedų trimitas,
Drąsina vyrus, net lenkus pačius jis uždega kovai.
Tarp skambiųjų garsų daugybės karo trimitų
Girdis maldingi šauksmai, balsus minios atkartoja
Virpantis oras tuoj pat ir aidi: „O Jėzau, o Jėzau!“
Sklaidos šauksmas ore tarytumei dangiškas balsas.
Veržiasi priešą sutikt kareiviai etmono būrio –
Jiems vadovauja Vaina, – ir kiti nė kiek neužtrunka.
Ir šauksmais, ir kulnim jie ragina žirgus greituosius.
Raiteliai savo žirgais net patį vėją aplenkia,
Puola įtempę jėgas ir strėlėm, ir žvilgančiom ietim,

Ir šaudyklėm baisiom – jos spjau do baisiąją ugnį.
Žybsi žemė žaibais, švytruojant ginklams abipus.
Laukas visas platus lyg pasėliais ietim pastiręs,
Siaučia riaumoja aplink strėlių audra, o nuo smūgių
Žvanga skydai, šalmai ir traška lūžtančios ietys.
Čia suspindi drąsa raitųjų kuršių kareivių,
Ryžtas jų nuostabus – tai pirmas pergalės laidas.
(Švedų raitas būrys prie jų yra prisidėjęs,
Jis kovoja dabar prieš tironą tą Sudermaną
Ir karaliui savam tikrai yra atsidavęs.)
Jie didelėm pastangom sustabdo debesį baisų,
Tartum skardis status, kurs vandens galybę sulaiko.
Priešus kloja aplink, įrodo, koks ginklais galingas,
Koks teutonas žiaurus kovoje ir kovot pasiryžęs,
Kai jam palankus dievai, teisingumas kai paremia jėgą.
Švedai kol kas dar tvirti ir pastoja kelią ryžtingai
Raiteliai veržias vora, – jie ietis ietimis puola,
Priešų kardus aštrius jie savo kardais pasitinka,
O baisias šaudyklės – šautuvais, juos muškietom vadina.
Žino lietuviai, yra lietuviškas žodis toks: „muški“,
Reiškia: žudyk arba muški. Žudo ir muša karinga
Priešo gentis ir kurion tik šalin jų koja įžengia,
Ten pasiryžę jie mirt, nes žus jie verčiau negu trauksis.
Vyksta ryžtinga kova, kareiviai tarpusavy maišos –
Šitaip jūroj smarkioj banga pirmyn veja bangą,
Dūžta krantan, atsitraukia atgal, vėl veržias į priekį.
Krinta kūnai aplink ir, pervertos iečių aštriųjų,
Lūžta krūtinės žirgų, o visi keturkojai – rinktiniai.
Kritus arkliams, ir raiteliams jų sunku išsigelbėt.
Tolvaiša krinta kilnus, šalia jo štai žūsta Liadkovskis –
Etmonas savo turtus jo globai kadais patikėjo.
Lygiai su jais tu krenti, Mamoco vyriausias virėjau.
Krinta Streptovskis ir Jablonovskis, ir tvirtas Hoholas,
Ir Pengovskis taip pat, ir Skšetuckis, ir vaikas Kufarsčių,
Ir Mickevskis, ir Jurachovų du broliai kilmingi,
Krinta daug dar karių, jų vardai išliks nemirtingi,
Metraštin juos įrašys ir perduos ateinantiems amžiams.
Marsui svyruojant, ilgai kovoti neteko: praėjo
Ketvirtis vos valandos, ir tanki užtvara iečių,
Įstrižu puolant pleištu, jėga jau buvo pralaužta,
Ietis svaidę kariai jau buvo visi išžudyti.
Štai ir Chodkevičius pats kovoja ir šaukia į kovą, –
Ginklų puota kruvina. Ir tu, o Frydrichai, vade,
Spėjai daug priešų sužeist, lig rankenos durklą suvaręs,
Kaip Achatas seki tu grafą, Frydrichai, vade,
Ir nelaimėj baisyj su juo dalinies tu pavojais,
Tau juk laimė yra šalia jo gyvent ir numirti.
Štai suiro greta: Lindersonas, vadas, ten krito,
Jis sukluo kovoj, daugybės žaizdų iškamuoatas.
Sužeidė daugel jis pats ir krisdamas parbloškė dešimt.

Toks jis buvo stiprus ir toks jis buvo karingas.
Atėmė jo žūtis tėvynei tvirtąjį skydą,
Vadą švedų kariams, – koks skausmas baisus Sudermanui!
Žaizdą šioje kovoje tu gavai, narsiausias Vaina,
Ir Čarkovskis, ir Mališevskis, ir Zienius stiprusis,
Ir lietuvių garbė Keršnovskis, ir Zaborovskis,
Tanskis ir Ludčimskis, Ladovickis ir Mlodzianovskis,
Ir Siklickių sūnus, kurs strėlinę nuolat nešiojo,
Vardą sau gavęs dėl to, sužeisti šiam mūšyje buvo.
Tu, Ceciševski, Gdozinski, ir tu taipogi, Petrovski,
Tu, Kaminskai, ką tik čia vėliavą nešęs, karaliui
Žinią parnešęs kadais, švedus nugalėjus, – taipogi.
Ir be jų dar kovoj ne vienas sužeistas buvo, –
Randai garbingi žymės, kad kovės jie už tėvynę.
Priešai traukės atgal ir ieškojo, kur pasislėpti.
Štai su savo draugais Stigelskis šventyklon įėjo –
Jis Lindersono pulke vadovavo vengrų pėstiesiems,
Kalbą mokėjo gerai, tai būrius dezertyrų dar tvarkė.
Kai, suglaudę gretas, lietuviai juos stengiasi pulti,
Čia pasitinka mirtis: pro atvirus langus šventovės
Ir nuo bokšto stataus kruša pasipila švino.
Matos, kaip krinta nuo jos jaunuoliai lyg pirmosios gėlės.
Tu tarp jų krenti, kilmingas jaunuoli Milicki,
Krinta kartu su tavim Severinas Kreprevskis, jis estas,
Amžium jaunesnis nei tu, pažiba Brunoriko licėjaus.
Už karalių abu ir už šventą tikyba jie žuvo.
Lygūs garbe jie abu. Betgi tavo mirtį, Milicki,
Vilijos nimfos apverks ir iškals eiles tavo garbei.
Džiūgaut neteko ilgai žudikams: jų atpildas laukė.
Liackių tarnas duris basliu ima stipriai daužyti,
Išverčia jas ir laukan tuoj išneša vėliavą švedų,
Žengę pavymui kariai daug priešų ima nelaisvėn.
Ragina savo karius Stigelskis ir raiteliu lenku
Bando bergždžiai apsimest. „Nepalik bendražygių tu būrio“, –
Puolė pažinusį jį ir pančius beginkliui uždėjo;
Betgi vėliau jam pačiam kartu su būriu išdavikų
Vadas įsakė numirt, kančiose savo mirtį sutikti.
Dukart pagautas, jis taip užmokėjo už pirmą bėgimą.
Stengias būdu panašiu nuo lietuvių pabėgt ir Stiveras:
Su sarmatų šalmu. Tačiau kada neteisingai
Tarė sarmatų žodžius, prašydamas jo nežudyti,
Tuo išsidavęs, pakelt Kafanovskiui jam antveidį liepus,
Buvo pažintas ir taip būrin belaisvių pateko.
Jau Dombrova ir postą, ir dalinius savo apėjo
Su didžiu stropumu. Jis, priešo būrin įsiveržęs,
Su raitųjų pulku jo dešinę sparną pralaužė.
Priešą kai pradeda pulti, – o tas jam jėga savo lygus, –
Kad jam vėjas stiprus padėtų, kaip padeda priešui,
Suka į šalį šiek tiek, skubiai atsitraukia ir staigiai
Žirgus pasukęs atgal, iš nugaros vėjui juos stumiant,

Dar didesniu smarkumu jau tiesiai priešą užpuola.
Gretą pralaužia, ir taip puolimą savo pradėjęs,
Veržias toliau, ir visi, kas jam priešinos, mirtį čia randa;
Džiaugiasi jis, kad žudynėm tokiom sau kelią pravalė.
Sako, nuo jo dešinės, stiprios kaip Hektoro, rankos
Tu, Liūnenburgai, kritai, nužudytas aklojo Marso.
Tavo galva nukirsta ir veidas labai sužalotas,
Rankos vienos netekai – neseniai ji ietis dar svaidė, –
Savo uošviui pranešk, ką tau lėmė vargingas likimas:
Jis tau įsakė pėsčiam prieš būrį pėsčiųjų žygiuoti.
Vyksta kova sumaišty ir laukas skendėja dūmuos,
Ginklai trata aplink, skardena ir gaudžia trimitai.
Viskas pakrinka labiau, netikėtai kairėj išsiveržus
Raiteliui švedų greitam, kurs lekia kiek įkerta kojos:
Nori karaliaus būrius pulku savuoju apsupti.
O Chodkevičius tai pamato – jis pastebi viską, –
Ragina stoti kovon pareigingą ir budrą Sapiegą.
Lyg audringa srovė jis veržliai priešą užpuola,
Savo žodžiais drąsiais bendražygius paragina kovai.
Ietim ginkluotas gretas pirmiausia stengias pralaužti.
Štai Viliamovskio kariai, kuriems vadovauja Frontovskis,
Priešą užpuola staiga. Kova žūtbūtinė užverda.
Liejasi kraujas visur ir laksto kulkos švininės,
Strėlės zvimbiam aplink, o ietys skrenda ir žeidžia
Vyrus, daužo ginklus, šaižus žvangėjimas aidi.
Nemuša lauko Šiaurys taip kruša per siaučiančią audrą,
Kai galinga jėga grasina laukams ir pasėliams.
Greitai tada pagalbinis būrys prie jų prisijungia,
Ir čionai Borkovskis, o ten smarkusis Giedraitis
Puola iš šono, tačiau jie priešo negali atremti.
Stovi priešas stiprus, kalavijais ir ietim ginkluotas.
Bando štai prasiveržt, laiku paraginti vado,
Liackio veržlūs kariai, būrys Solomskio juos seka,
Puola ten įkypai, kur priešas stovi tankiausiai.
Spaudžia galinga greta ir laužo sutiktas ietis,
Šen ir ten švytruoja kardai delnuose jų galinguos.
Skinasi kelią jie sau jėga ir žudynėm siaubingom.
Aubrą primena tai, kai, žaibui trenkus šventyklon,
Su baisingu triukšmu sukuriai liepsnas išnešioja,
O kaitrioji ugnis, akis bailiesiems aptemdžius,
Siaučia, neleidžia išeit, nuodėguliais kelią užverčia,
Veržias staiga ji pirmyn ir vėl atgal atsitraukia,
Griauna viską aplink, vien tuštumos lieka žiojėti.
Tūkstančių ten vidury taip siaučia didvyris Liackis,
Bloškia žemėn visus, ką sutinka, raitus ir pėsčiuosius.
Ardo priešą gretas ir verčia jį atsitraukti.
Traukias priešą kariai, kalavijais kapodamies aršiai,
Šaudo šaudyklėm baisiom, aplink galvas žybčioja ugnys,
Titnagas skelia ugnis ir aitriai pakulos dega,
Natris sprogstas visur, o švino kruša kuo tankiausia

Zvimbis iš šono aplink pabalusius smilkinius Liackio;
Kelios kulkos staiga jam į šlaunį atlėkė pataiko
Ir suvaro žaizdon prie kojos kabantį peilį.
Nors daugybe žaizdų jis buvo sužeistas smarkiai,
Bet nesitraukia atgal, nesiliauja kovot ir nerimsta,
Nuolat gelia žaizdas, o skausmas didina pyktį.
Kelią kur ima sau skint, būriai ten traukias, jam žengiant.
Skuba kovot ir žudyt, jo ietis bėgančius stabdo,
Kol nugalėtą žaizdų stovyklon jį atgabena,
Žirgą atvedęs, balnan jį sužeistą užkelia tarnas.
Vadas Chodkevičius greit apie draugo nelaimę sužino
Jis su kuršių vadu pamato skubantį švedą,
Savo grėsmingu ginklu atnešti jam mirtį pasiųstą;
Bet ginklanešį jis, su vadu sumaišęs, nužudo.
Keršto ir jam nepavyksta išvengt: karvedys savo žirgą
Suka ir ima jį vyt. Žudikas dusdamas lekia
Vingiais, takeliais siaurais, smarkusis raitelis seka,
Veja takais, per griovius plačius iš paskos jam šoka,
Lipa beveik ant kulnų ir galop tą švedą pagauna,
Savo galinga ranka jam kardu nukerta galvą.
Sako: „Žinosi dabar, lengvabūdi, kaip vadą žudyti.“
Veja jis priešo karius, kurie kovodami trokšta
Pelkes, pajūrį pasiekt: iš ten anksčiau jie pabėgo;
Kardu mojuodamas jis, nugalėtojas, ką tik pasiekia,
Ką sutinka kely, tuos spaudžia ir verčia vėl bėgti.

PRIEŠŲ BĖGIMAS

Rodėsi, jau ne kova čia vyksta, bet baisyos skerdynės.
Raiteliai bėga pirmi, pavadžiais suraginę žirgus,
Trypia pėsčiuosius kely, ir veltui suomių vadovas
Brantas juos sulaikyt mėgina, prašydamas šitaip:
„Jus maldauju vardu aš Karolio, jūsų karaliaus,
Liaukitės bėgt, juk jūsų tiek daug, – jų pulkit saujelę.“
Kalbantį tokius žodžius, pačiumpa ir uždeda pančius.
Ir paskelbia tuojau mirties jam bausmę Orejas.
Grafas Mansfeldas dabar jau yra bėglių palydovas.
Jau išsigimėlis tas, jau pats Sudermanas štai bėga,
Lekia skuba laukais, du arklius greitai nuvaręs,
Lekia, net Euras smarkus jam kailio kepurę nuplėšia.
Baisiai supyksta, kai jį aplenkia kas, bėgant prie jūros,
Kas tik aplenkia, visus jis žudo ir nustumia jūron, –
Baudžia taip už klastas, už baimę jų veidmainingą.
Ir Krajevskį laive, kaip sklinda gandas, atradęs,
Perveria kardu aštriu ir niršdamas rėkia: „Nūn eiki
Ir pranešk, kad iečių tavų vos keletas liko.
Tu matai gal tik tris, – man dešimt tūkstančių matos,
Mes sumušti, – sutinku, bet ne lenkų tauta tai padarė:
Dievas pats nugalėjo: dangaus Karalius atstūmė.
Aš nenurimstu vis tiek, – sugrįšiu tau, Ryga, atkeršyt,

Man užteks tam jėgų, turiu dar ir vario, ir aukso.“
Baltė šypsodamos tarė: „Gobšus tas jūrų plėšikas
Turtams grobti, tačiau šykštus jis algai mokėti.
Kvailas jis, nori kovot su dangum, kuris nugali visad, –
Kaip gigantai kadais.“ „Tegrįžta, – įsiterpė Dūna, –
Šitaip, o gal net žiauriau jį sutiksim. Grasiu kadaise
Miestui šitam pražūtį ir siaubė aplinkinius kaimus,
Jis tikėjo labai ugnimi, savo vyrais ir ginklais,
Visad pilnas vilties, jis visai jau buvo išsėmęs
Miesto ir kaimo jėgas, tačiau nuostabi teisingumo
Ir likimo galia! Dėl savo gyvybės štai dreba,
Bijos dabar jis krūmo tamsaus ir savo šešėlio,
Bėgdamas vieton slaptom, jis stengėsi jūrą pasiekti,
Lydimas kulų krušos, dabar jau pasiekė laivą,
Saugomas vyrų budrių, palankaus tik Piečio belaukia.
Veltui tu, Ryga, siunti būrius raitų ir pėsčiųjų,
Kad iš vandens ištrauktų bėglius ir laivus sustabdytų.
Tau reikėjo būrius sulaikyti lietuvių jaunuolių,
Kai jie jėga didžiule paviję priešą užpuolė
Ir plačiuosius laukus nuklojo kritusių kūnais.
Rankos nuvargę karių nuo kraujo ir prakaito drėgnos,
Žemė paplūdus krauju, krantai mano kraujo prigėrę.
Tuos, kas stengės pabėgt per seklumas mano, nutvėriau
Savo srauniosiom bangom, tarp jų ir škotą Forbozą,
Vedusį škotų būrius. Trims šimtams aš leidau pabėgti,
Bet nepavyko išvengt jiems kuršių kardų dviašmenių.
Daugelis puola maldaut, kad gyvybės jų pagailėtų, –
Jiems lietuviai dori ir taikingasis vadas atleidžia.
Vitingas tarpe kitų, paimtų Revelyje⁵⁰, buvo,
Kurs Lindersoną vadavo. Ir tu, kilmingas Pranciškau
(Pravarde savo gavai, nes gražią barzdą nešioji),
Tu, patarėjau puikus, karaliaus artimas drauge,
Čia su kitais patekai – sučiupo tave, kai norėjai
Karoliui žirgą pakeist, kuriuo tas pabėgti ketino.
Garsūs švedai, finai ir gotai saugomi stipriai,
Juos ketina iškeist į savuosius ir išpirką gauti.
Tiems, kas už algą čionai prieš juos kovoti atvyko,
Leidžia Chodkevičius grįžt namo ir, gerai nusiteikęs,
Dar ir daug pinigų jiems duoda ilgai kelionei.
O, kaip norėtų prikelt, kaip norėtų jis atgaivinti
Tuos, kurių šitiek aplink tam mūšy kritusių guli!
Sukrečia jį tas vaizdas mirties, sužeistųjų dejonės.
Jis nebegali gyviems kuo nors būti naudingas, belieka
Žemei juos atiduot, – kapus įsako supilti.
Kuršių vadas mielai kaimynystėn priims Liūnenburgą,
O Rygos šventykla, pašvęsta Mergelei Marijai,
Ir Lindersoną priglaus, – deramai iškilmingai jį laidos.
Kritusius mūšy karius laukuose jis liepia palaidot,

⁵⁰ Revelis (lot. Revalia) – dab. Talinas, tuo metu svarbiausias Livonijos miestas, užimtas švedų kariuomenės.

Tie bevardžiai kapai – paminklas amžinas mūšio.
Ir visi šie kapai – jų tris kartus po aštuonis,
Mūsų pakrantėj visus dabar juos galim matyti –
Primena ir primins pralaimėjimą šį Sudermano,
Žinomą dangui aukštam Chodkevičiaus pergalę šaunią.
Skrenda gandas garsus dabar per kraštus vakarinius,
Romą džiugina jis ir Romos popiežių garbų,
Neša gandas žinias per vandenį kimbrų, keliauja
Jis per teutonų kraštus, morinams⁵¹, keltams ir britams
Gieda, aplanko tautas tolimąsias: norvegus, biharus.
Gandas pasiekia ausis ir didžio maskvėnų monarcho,
Jis Sudermanui grasint tuoj ima ir žada užpulti,
Jeigu tas nepaklus teisėtam savo karaliui.
Gandas pribloškia labai Bizantijos didį valdovą.
Jis priverčia drebėti prieš lenką ematus ir trakus⁵².
Argi bevarta minėti Achemeno vaikaičius⁵³, Abasą,
Persus pavergusį šachą⁵⁴, – net vardas jo turkams nemielas.
Gandas apgieda visiems šį Zigmanto puikųjį mūšį.
Vardą Chodkevičiaus jis išgarsins baktrams⁵⁵ ir indams,
Serams⁵⁶, japonams, taip pat net tolimus sieks etiopus,
Balte garbingoji, tau aš savo vandens tol neteiksiu,
Kol su pelnyta šlove karaliaus ir vado narsiųjų
Žygių savo tēkme deramai aš čia nepriminsiu.
Viskas dėl to, kad šlovės amžinos nusipelno karalius,
Vadas ir pergalė ši. Aš, Dūna, juos šlovinti noriu,
Tau nemanau nusileist garbingoj rungty: nors didesnė
Tavo nei mano galia, aš su mūzom gražiau apgiedosiu
Jų narsiąsias kovas, mūs kariauną ir buvusią kovą.
Flandrijos⁵⁷ staklēm arba Babilono adata siūsiu,
Greitai šį darbą pabaigt nereidės mano pagelbės.
Pirmą šiam audiny aš išausiu mūsų karalių.
Skiriamas jis iš kitų stotu savo, veidu didingu.
Akys jo ir kakta spinduliuoja dievišką grožį.
Alkimas antras jis bus ar Dovydas tas kilniaširdis.
O prie karaliaus šalia atžala jo, sūnus, tegu stovi, –
Veido gražesnio yra Vladislovas net ir už Ifį⁵⁸.
Didvyrio Marso jisai papročių ir dvasios kilnumo.
Čia su ginklais puikiais stovės Chodkevičius, vadas,
Kūno galingo, stipraus, pečių plačių, raumeningų;
Rimtas, veido oraus, malonaus, bet kartu gana griežto;
Jo kilmingam veide spinduliuoja dvasios didybė,
Toji didybė darni, o šitas darnumas – toks retas.

⁵¹ Morinai – belgų gentis, gyvenusi Pikardijos (ist. sritis Prancūzijoje) teritorijoje.

⁵² Ematai – Ematijos gyventojai. Ematija – ist. sritis centrinėje ir šiaurės Makedonijoje; kartais taip vadinama visa Makedonija.
Trakai – Trakijos gyventojau Trakija – ist. sritis Balkanų pusiasalio rytinėje dalyje.

⁵³ Achemenidai – sen. Persijos valdovų dinastija.

⁵⁴ Abasas I – Irako šachas (1587–1629), per karus su Turkija užgrobęs Iraką, Užkaukazę, įsitvirtinęs Persijos įlankoje.

⁵⁵ Baktrai – Baktrijos gyventojai; Baktrija – sen. Vid. Azijos sritis.

⁵⁶ Serai – tauta Rytų Azijoje, dažnai tapatinami su kinais.

⁵⁷ Flandrija – ist. provincija Europos šiaurės vakaruose, prie Šiaurės jūros.

⁵⁸ Ifis – Argo karalius; Argonautų žygio dalyvis.

Jungias prie darbo tuoj pat ir nimfos – jos meniškai audžia:
Netė, Abulė, šalia – Dūnila, Pariena, Hifantrė
Ir Vendela, gintariniais purlais apsišlaksčiusi plaukus,
Ir Memela gelsvaplaukė – ją kuršių bangos pagimdė.
Joms karalienė žvali paskirsto darbus, prižiūri.
Dirbančioms savo giesmes Vendela geroji dainuoja,
Žinoma ši Vendela vandalų⁵⁹ ir gotų tėvynėj.
Ji naujausias giesmes istuliečių⁶⁰ epo dainuoja:
Už karaliaus garsaus Konstancija kaip ištekėjo,
Kaip, su kokia palyda į miestą valdovė atvyko,
Kaip pagal papročius ją vainikavo ir įteikė skeptrą.
Audžia ji su daina auksinį paveikslą valdovės:
Rūbas sidabro vaiskaus piropais puikiais spinduliuoja,
Aukso puikiam vėrinį žavingi perlai žėruoja.
Jos ausyse auskarai, taip pat padaryti iš perlų.
Spindi šviesi jos kakta lyg Dionės⁶¹ žvaigždė nuostabioji.“
Pergalę švenčia tuomet nugalėtojas, vadas šaunusis;
Baigus valgyt visiems, savo dovanas ima dalinti,
Mezgasi kalbos laisviau apie ką tik pabaigtą mūšį,
Mini vadai drąsuolius ir įvykdytus žygdarbius jų.
Mini, kas gavo žaizdas, ir stebis: nuo priešų gausybės
Krito karių tiek nedaug, nedaug ir sužeista buvo.
Žinoma, jiems lemtis ir dievai į pagalbą atėjo:
Jautė jų žvilgsnį visur, visuose šio karo pavujuos.
Ima vardint vadai savo grobį ir atimtus ginklus.
Etmonas rodo visiems jo gautą Mulos abaką⁶², –
Jį nešiojo Mula Sudermano ir Liūnenburgo
Ir vertai karvedys už garbingas kovas dabar gavo.
Dubenis ir lėkštes – sidabru jie ir auksu žėrėjo, –
Ir ąsočius, taures, auksiniais ženklais išdabintas.
Liepia jas vyno pripilt ir nulieja garbei narsiųjų
Savo vadų, kiekvienas iš jų šlovės susilauks dar.
Štai ir atvyksta tuomet į puotą su dovana Baltė,
Dailų audinį ji Chodkevičiui atneša, ką tik
Nimfos jį spėjo pabaigt; tas ima nušvitusiu veidu,
Stebis darbu puikiu ir vaizdu, kurį mato išaustą.
Audinį liepia nunešt karaliui ir viską pranešti,
Kas čia įvyko ką tik. Kilenskis tuomet pasirodo, –
Dovaną ir lenteles jam liepta nunešti karaliui.
Rengias, kad būt panašus į tarną: velkas apsiaustą,
Aunas batus aulinius ir kardą glaudžia prie šono,
Dedas kepurę, kurioj baltutė plunksna siūbuoja.
Ir pentiniais tuoj pat suragina eiklų žirgą.

VILNIUS TRIUMFUOJA

⁵⁹ Vandalai – rytų germanų genčių grupė.

⁶⁰ Istuliečiai – Istulos (dab. Vysla) pakrančių gyventojai.

⁶¹ Dionė – sen. romėnų mitologijoje – Veneros motina; kartais šiuo vardu buvo vadinama ir Venera.

⁶² Abakas – mozaika puoštas stalis su įdubimais brangiems indams pastatyti; žaidimų lenta; skaičiavimo lentelė.

Jeigu į Vilnių dabar tu atvyktum, sujudusį rastum:
Laksto šventikai visur, teisėjai jau teisti paliove,
Tuščia pirklių namuose, visi ruošias džiaugsmingam triumfui.
Spalio tai dešimta. Ir čia jau gandas pasklido,
Kad nugalėjo lietuviai, ir Dievui reikia dėkoti:
Pergalė ši pasiekta, nes jis būriams vadovavo.
Tad šitoji diena pagerbta bus triumfo eitynėm,
Įžadais duotais šventais prie altorių, Mišiom iškilmingom.
Jau minia iš visur į šventovę savo globėjo
Švento Stanislovo renkas. Vyskupas auką aukoja,
Dievui dėkoja šventam už tokią didžiulę malonę.
Iš sakyklos aukštos iškalbingas kunigas kalba,
Šlovina vėliavas jis karaliaus Zigmanto, mūšy
Šiam nugalėjusias, ir jo narsųjį etmoną giria.
Aidi jo balsas garsus, jis liepia dėkot Griausmininkui.
Priešais šventovės duris visi susirinkę piliečiai,
Šaudo aplink šautuvai ir vėliavos plazda virš miesto,
Bokštuose skamba varpai, dundena variniai pabūklai,
Baigiantis dienai, dangun pakyla greitosios ugnys.
Džiaugias Religija čia: „O gande, gande gerasai,
Džiugią žinią neši tu karaliui ir Krokuvos miestui!
Kaip suskambės nuo giesmių, nuo dėkojimo himnų šventovės!
Kiek švenčiausių maldų, kiek įžadų šiandien bus duota
Prie altorių šventų Stanislovui, krašto globėjui!
Pats karalius bučiuos Visagalio paveikslą šventovėj.
Už pagalbą dėkos ir linksmas bažnyčių altorius
Jis nukraus dovanom. Kodėl pagarbos neišreiškus
Ir nedėkojus dievams, – jie pergalės šios kaltininkai.
Žygdarbiai daug pagarbos už narsumą juk nusipelnė.“
Pergalę šią su visais ir minia Akademijos švenčia,
Rodo scenos vaizdus, sunešus karo trofėjus
Aikštėn plačiojon, kuri prieš didingą šventyklą, papėdėj
Vilniaus aukštosios pilies. O ten stovėjo ir stovi
Ažuolas aukštas, šakom Sudermano jis vėliavas globia,
Eilės prikalto po jom. Stovėjo prie ažuolo šito
Tos aikštės vidury dvi pušys, šakom nugenėtom,
Priešus įveikus kovoj, jos ginklus atimtus laikė.
Gandas, viršūnėj pušies sėdėdamas, pučia trimitą,
O vaikai apačioj daina jam į taktą atliepia.
Matos čia piramidės dvi pastatytos⁶³ abipus.
Vardas karaliaus ant jų ir vado šlovė surašyta.
Choras ant pakylų apgieda didvyrių žygius.
Du šventieji antai už pilies tarpusavy kalbas.
Maištas grasina ugnim ir kardu Livonijos žemei,
Bet Stanislovas jį numalšina ir apgina šalį.
Šventas Kazimierai, tu vedi kariuomenės vadą
Ir jo karius, o tie savo jėgoj tavo paramą jaučia.
Šaukia jie: „Karaliau, klestėk, triumfuok nugalėjęs!

⁶³ Iškilmių metu ant piramidės formos statinių būdavo surašomi didikų, karvedžių nuopelnai.

Ir, Chodkevičiau, tu klestėk, savo didink triumfą!“
O nuo čia netoli karalius prisimena vyrą,
Kurs mėtykle Galijotą⁶⁴, o kardu gigantą nužudė.
Ant kitos pakylos – Manojus, plaukuos jo galybė.
Jis filistiečių⁶⁵ gausią stovyklą vienas išvaikė.
Ir pagaliau pažiūrėk: Nunijadas švenčia triumfą,
Priešų paklojęs pulkus ir vadus jų nelaisvėn paėmęs.
Mykolas, kelią pastojęs, puola ir slibiną plūsta:
„Slibine tu baisus, didžiavaisi galia savo veltui,
Tad ir guli štai dabar po mano kojom pamintas.
Bus, Liuciferi⁶⁶, tau į karališką skeptrą kėsintis,
Lygintis su Dievu. Žinosi, karaliau, kaip siekti
Šiaurės plačiojoje šaly pastatyt savo sostą ir drįsti
Vestis kareivių pulkus prieš valdovą ir savąjį Dievą.
Tavo ir tavo karių begalinės dvasios puikybės,
Siekių tavų jūnų Visagalis pakęst negalėjo.
Tavo draugus ir tave, man padedant, paskiria Orkui.“
Visa tai Vilijos nimfos ir Baltė vaizduoja, – jos seka
Semiramidės menu, ir etmono laukia atvykstant;
Trokšta jį pamatyt trofėjais, vertais jo, papuoštą.
Etmonas grįžta vėlai, netikėtai miestan įžengia.
Vilnius nuliūsta labai apviltas ir skundžias, kad vadui
Ši nepritinka tylą, pernelyg kuklu esą vengti
Šios užtarnautos šlovės ir minios plojimų audringų.
Štai ką padaro po to: visas savo mūzas sukviečia,
Kad nugalėtojui šiam sudėtų pergalės giesmę.
Dvi piramidės dabar Akademijos salėj jau stovi;
Greit parašyta drama sugrįžusį mūzos sutinka.
Maištą niekingą narsi Paladė, žvanganti ginklais,
Klupdo, grandinėm sunkiom sukausto. Vargšės jo ausys
Priverstos čia išklausyt savo gėdą, Chodkevičiaus sėkmę, –
Primena čia jo žygius ginkluotas Minervos jaunimas⁶⁷.

Kreipimasis į nugalėtoją

I
Mylimas Dievo labai, galingiausias Karoli, vade,
Kaip turi šlovint tave mūsų teatrai visi?
Saugai Livoniją tu ir gini nuo priešų tėvynę,
Ir piliečiai visi ramūs tavojoj globoj.
Ant baltųjų žirgų į vilniečių miestą įjosi,
Skamba plojimai, šūkšmai, triskart lai skamba „valio!“
Ginklais, kovoj paimtais, Belona lai vežimą papuošia.
Pro nugalėtojus lai eina belaisvių būriai.

⁶⁴ Galijotas – biblinis personažas, milžinas, kurį dvikovoje akmeniu užmušė piemuo Dovydas, vėliau tapęs Izraelio karaliumi.

⁶⁵ Filistiečiai – sen. tauta, XII–XI a. pr. m. e. kariavusi su Izraeliu.

⁶⁶ Liuciferis – krikščionių mitologijoje velnias, pragaro valdovas, anksčiau buvęs angelu, bet už sukilimą prieš Dievą arkangelo Mykolo nutrenktas į pragarą.

⁶⁷ Turimi galvoje Vilniaus akademijos studentai.

Pergalė lai pati atidaro vadui šventyklą,
Ir į Klariečio⁶⁸ namus veda Paladė miela.

II

Štai nugalėtojas Karolis. Tu, Religija, siųski
Padėką šventą dievams, smilkalus pilk aukuran.
Atmušė priešus visus dorasis tikybos Atlantas.
Vadas mūs pamaldus nekrikšto vijos pulkus.
Vadui išvykus toli, įpratai už jį įžadus duoti,
Grįžus dabar jam sveikam, koks tavo įžadas bus?

III

Štai nugalėtojas Karolis. Vilniau, ruošk jam triumfą.
Liaudis lai šlovina jį, šaukia pilietis „valio!“
Šiandien gerokai laisviau, nuvijęs baimę, gyvuoki,
Ir tesustiprins tave gėris lauktosios taikos.
Turtą, kurį tu turi iš mainų savo prekių sukrovęs,
Visa Chodkevičiui duok, jei išmintingas esi.

IV

Štai nugalėtojas Karolis. Jam dainuokite, mūzos.
Buvo juk Karolis šis jūsų kadais mokinys,
O nūnai jis budrus globotojas jūs ir gynėjas,
Jo praskaidrėja kakta, žengiant pro jūsų vartus.
Mūzas išblaško karai, – ramybę joms Karolis neša.
Argi vadui tokiam mūzos užmirš padėkot?

V

Karoli, gal tu galia pasiklovęs Herkulio vėzdą,
Priešą nurungęs, namo pergalės laurus neši?
Gal tesalietiškais tu šnabždesiais, kaip kadaise Fasidė⁶⁹,
Tūkstančius švedų karių pasiuntei mirčiai ką tik.
Traukias lemūrai⁷⁰ tegu: tai darbas Olimpo valdovo.
Tu, Stanislovai, čia ir, Kazimierai, tu
Būkit, kartu su jumis – ir danguj regėta Mergelė,
Aš tikiu, kad tai jūs Karolį rėmėt kovoj.

VI

Šitiek aukų su nedaugel karių tu pasiuntei Orkui,
Karoli, – šitiek jėgų teikė dievų parama.
Švietė jūreiviams bailiems išgarsėjusi spindesiu savo –
Febo didžia statula – Rodo sala išdidi⁷¹.
Tau gi suspindo tuomet pro takus Mėnulio ir Saulės,
Pro padangių ugnis švietė Mergelės globa.

⁶⁸ Klarietis – Apolonas – sen. graikų mitologijoje kūrybinių žemės jėgų dievas, poezijos globėjas.

⁶⁹ Fasidė – upė Kolchidėje, žinoma iš sen. graikų mito apie argonautų žygį. Čia greičiausiai aliuzija į burtus, kuriais Kolchidės karaliaus duktė Medėja padėjo Jasonui gauti aukso vilną.

⁷⁰ Lemūrai – sen. romėnų mitologijoje – mirusiųjų dvasios.

⁷¹ Rodas – sala pietvakarinėje Maž. Azijos pakrantėje, kurioje buvo pastatyta bronzinė 33 m aukščio saulės dievo Febo statula – Rodo kolosas.

Taip apsaugotas tu triumfuojančias vėliavas tramdai,
Savo rikiuoji būrius, švedų kalnynams baisius.
Žinoma, gąsdino ši grėsminga karinė rikiuotė,
Priešą toks reginys vertė drebėti prieš tave.

VII

šiuos išguldytus būrius, krauju aplaistytą lauką
Ir galinga ranka Rygą apgintą kovoj
Mato, pakyli aukštyn ir šlovina visas pasaulis
Balsas pasaulio, kada švedas jau žuvęs yra.
Balsas pasaulio tas pats: galingasis karo Atlantas
Karolis – mūsų apsauga, tėvas, tėvynės šviesa.

VII

Karoli, tvirtas kovoj, kariuomenės valdžią ir lazda
Tau karalius vienam skyrė iš būrio kilnaus,
O, išmintingos širdies karalius, protingai tarnybas
Skirstęs ir siuntęs karan tarsi heraklius vadus, –
Tad ir tavo kova karaliaus vilčių neapvylė.
Nugali priešą ir pats myli karalių labiau.

IX

Juk jėga įžūlius, beribės galybės gigantus
Herkulio kirto ranka, – Flegra atmena tai⁷².
Jam sunkioje kovoje tada į pagalbą atėjo
Pats Jupiteris, kurs svaidė žaibus iš dangaus.
Gandas sklido, kad jie prieš dievus anuomet kovojo,
Gandas išgarsino juos, Karoli, žygiai – tave.
Kai prieš galingus švedus, garsius gigantų stiprybe,
Savo ginklus suki, svaido žaibus ir dievai.
Aš teisybę sakau: dievai šių gigantų nekenčia.
Tu, lyg Alkydas⁷³, dievų vertas pagalbos esi.
Tad šis Alkydas, dievai, tegyvuoja ir, remiamas jūsų,
Lygus Marsui tegu tramdo pabaisas gajas.

Iš lotynų kalbos vertė Benediktas Kazlauskas,
komentarų parengė Rasa Jurgelėnaitė

Laurencijus Bojeris, *Karolomachija*, Vilnius: Vaga, 1992, p. 37–49, 101–161.

⁷² Turima galvoje Flegroje vykusi gigantomachija – pagal sen. graikų mitologiją, gigantų – baidyklių milžinų – kova prieš Olimpo dievus.

⁷³ Alkydas – Heraklis, Tirinto karaliaus Alkėjo anūkas.